

በንቀጥንም ጠጅ ነን።

አደኛው ወርቁ።

From the Library of

ፍጹክ አጥላው ወልደ ዮሐንስ
FESSEHA ATLAH WOLDE YOHANNES

ግንኛውም መብት የደራሲው ነው።

ADUGNAW WORKU

P.O.BOX 621

ANGWIN, CA 94508

RES. (707) 965 3659

965 6666

ለወይዘሮ በላይነሽ ኮከብ

ከዚህ አለም አስተላለፊነት እላት ፍትሮ ምን
እንደሆነ አሳይታችሁ፤ ይህም መፅሀፈ ሰውዲ አያቲ
መታሰቢያ እንደሆነ እመኛለሁ።

ምስጋና

ህዚ ውድ-እንቅብትብ በሆነበት በዚህ በአሜሪካ አገር በሥራ ወይም በትምህርት ላይ ያለ ሰው ምን ያህል የተንጠራቀቀ ኑሮ እንደሚኖር የማያውቅ የለም። ከዚህ በላይ የቤተሰብ ሀሳፊነት ሰጪ መርበት ሌላ ጉዳይ ነው። ይኼን መፅሀፍ የፃፍሂት ከእንቅልፍ ህዜዩ ቀንሼና ከቤተሰቡ ህዜ ሰርቄ ነው። አልፎ አልፎ ቢያገረመርመም ከመሸህበት እደር ሰይሉና ህዜ እሳፊ መጥተህ ከእንቅልፍ ቀስቀሽኝ ብለው ሰይዟቸዋል የልቤ እንደደርሰ ስለተባበረኝ ባለቤቴን ወይዘሮ ዘውዲቱ ይመርንና ልጆቻችን ደንኢልንና ታደለን አመሰግናለሁ።

መፅሀፈን ከደር እስከደር ደጋግሞ አንብባ በጣም አስፈላጊና ጠቃሚ ምክር የለገሰልኝ፤ የእጅ ፅህፈትን በዘመን አመጣሹ በደሸን «ኮምፒውተር» መፃፊያ የነደፈልኝና ለማሳተም ይህ ነው የማይባል እርዳታ ያደረገልኝ የጨዋታ ደራሲ ተስፋ ስንታየሁ ነው። እጅግ በጣም አመሰግናለሁ።

እንደማንኛውም የገጠር ልጅ ከአምስት እስከአስር አመት ከብት ጠብቄ፤ ከአስር እስከአስራ አራት አመት የእርሻ መያ ተምሪ ሰዓር፤ ወላጆቼ ሰይፈት ደልኝ የ«እስኪላ» ትምህርት ፈልጌ ከተማ ገባሁ። እህያ ወልደ ስታደርስ ታርፋላች እየተባለ በሚተረትበት ህብረተሰብ ሞፈር ቀንበረ ያወላችሁ ብዬ መሄዶ ለወላጆቼ ቀላል ጉዳይ አልነበረም። በወላጅዬ በይስማመም እንደአካባቢው ከፈቃደኝ ስለወጣህ እረግመንህል ሰይሉ፤ ተቀይመው ፈታቸውን ሰያዝረብኝ፤ ስመጣ ተቀብለውና ስሄድ ሸኝተው የልቤ እንደደርሰና እንደማር ስለፈቀደልኝ

ወላጆቹን ያስገብላል እላለሁ።

በአሰራ አራት አመቱ ሀ ሁ ቶጥረ ከአለሁበት የትምህርት ደረጃ ለመድረስ በገንዘብም ሆነ በምክር የረድኝን ወገኖቼንና ወዳጆቼን በግል እንደመሰገን ሂቸው በገባ እም መደገም እፈልጋለሁ። በተለይ ለወደ ጣጋጃ፣ ለደሴ ንጉሴ ከነቤተሰባቸው፣ ለአለሙ ንጉሴ፣ ለመለሰ ወርቅነህ ከነቤተሰባቸው፣ ለማሪ ወብቲ፣ ለዶክተር ሀይደንገር ከነቤተሰባቸው፣ እንደሁም ለከርላን እስታይብስትና፣ ለአባቷ ለፖል ስታይብስንት ከፍ ያለ ምስጋና አቀርባለሁ።

በተጨማሪ የተፈጥሮ እውቀትና ብሔላት ሰያንሳቸው እንደእኔ የመግር እድል ሰያገኙ የጋን መብራት ሆነው የቀረቱን የልጅነት ጊደኞቼን ማስታወስ እፈልጋለሁ። አፈር ፈጭተን፣ ውሃ ተራጭተን፣ ተረት ተረት ተጫወተን፣ ከብት ጠብቀን፣ እርሻ አርሰን፣ መከር ከወነን፣ በገናው፣ በፋሲካው፣ በጥምቀቱ፣ በእየክርስቲናውና በእየሰርጉ ሆያ ሆዩ ብለን፤ አቅራቢተን፣ ፎክሪንና እስክሰታ ወጥተን ያሳለፍነው ምንጊሄም የማይለየኝ ትዝታ ነው። ለአብዛኞቻቸው ግጥሞቼና ድርሰቶቼም መንደርደሪያ ሆኖኛል። ይህን ያህል ጊዜ ስንለያይ ትዝታቸው ትንሽ እንኳ ድብዝህ የማይል የገጠር ጊደኞቼ ፈንቱ ረታ፣ አድማሴ ረታ፣ ታርቶ ምህረት፣ ደርብ ምህረት፣ አለሙ ሽበሽ፣ እኑዩ ሽበሽ፣ ሲሳይ አወቀ፣ ጌታነህ ድንገላ፣ ወደ ቢሆነኝ፣ ከለል ቢሆነኝ፣ መኪንንት ጥረነህ፣ አበባው ጥረነህ፣ አሻግሪ አየለ፣ አድኛው አየለ፣ ፈረደ ሞላ፣ ልጃለም መሳፍንት፣ መልኪ ወርቁ፣ ቢተው ተሸመ፣ ታመነ ዘሪሁን፣ ፈንታዬ ነበበና ተሰፋው መንግስቱ ኖቸው። የሚያሳዝነው ነገር በደብዳቤ እንኳ እንደንገናኝ መፃፍና ማንበብ አይችሉም። አምስት የሚሆኑት ከዚህ አለም በሞት ተለይተዋል። ይህች መፅሀፍ የትዝታቸው ሀ ወልት ትሁን።

ሌላ እጅግ ከፍ ያለ ምስጋና የማቀርበው፤ ሰጠፋ መክረው፣ ሰፈራ አይዘህ ብለው፣ ጥረ ሰሰራና ስናገር አመለገነው፣ በማይጠገበውና በማያልቀው ታሪካቸው አስቀው፣ አስለቅሰውና ግብረገብ አስተምረው ለሰዶጌኝ የሰፈር ሽማግሌች ነው። በተለይ የአባቲ እናት ወይዘሮ በሳይነሽ ከከብ እስክእለተ ሞቲ ከአእምሮዬ አትጠፋም። እንደጊደኞቼ ትዝታና ተረትተረት የሽማግሌች ታሪክም እንደዚህ ለፅሁፈ መንደርደሪያ ሆኖኛል።

የመደምደሚያ ምስጋናዬ ለሰፈረ አዝማሪዎች ይሆናል። የግጥምና ጣእምና የመዝቃን ቃና ከእነታሪኩ ያስተማረኝ እነሱ ናቸው። በመዝቃቸውና በግጥማቸው ሆድ የበሰውን አስቀው፤ የተጨነቀውን አዝናንተው፤ እድሜና ፆታ ሳይለዩ በነብሰ ወክፍ ሲያወድሱ ስሰማ እንደት ደስ ይሉኝ ነበር፤ አዝማሪ አያሌው ገብና ከእነሚሰቱ ከአማልዳ ካሳ ጋር መጣ ከተባለማ እራቴንም አልበላ ነበር።

ማ ውጫ

መገቢያ	1
እረ ስንተን!?	3
ፍቅር ከእገር ልጅ ጋር	6
ተናግሮ እናገሪ!	8
ብንቀጥንም ጠጅ ነን	14
ለመሆኑ ማነው?	17
በህልሜ	23
የሰው ህልውና	28
ምንድን ነው ጋብቻ?	30
የባህል ተፅእኖ	35
ተጠየቅ!	40
ቀረርቶ	44
ፈክራ	48
የተገላቢጦ	53
ከመግረት ሰርቶ መሞት	56
ሰያወቅ አወቃለሁ ባይ	60
ደንቅሮ መሳ አያጣም	64
ተንከለኛው ተሜ	68
እንዴት ታዘብሂቸው!	72
አይንና ወደጅ	75
ፍቅርም ተሰደደ?	78
አዶኛ ዘጠኝ	81
ጅብ እንደአገረ ይጮህል	86
ትዝታ	89

መግቢያ

«ብንቀጥንም ጠጅ ነን» የሚለው ተረታችን በሀሪያዊና ታሪካዊ መረከራችን ነው። የቀጠነ ጠጅ መስተካከል ቢዋርበትም ጠጅነቱን መከፋፈል አይቻልም። ይህን ተረት የመፅሀፈ እርእስት እንደሆነ የመረጥሁት ግጥሞችና ድርሰቶች በተለያዩ አቅጣጫ የተረቱን ሀላት መልክቸ ስለሚገልፁ ነው። ፅሁፎች በከፊል የጌደለውን እንድንሞላ፣ የተዛነፈውን እንድናስተካክል ግላዊና ግህበራዊ ተግፅዋ ያቀርባሉ። ሌሎች ደግሞ በታሪካዊ ሂደታችንና በባህላዊ ወኔያችን፣ በወጥታዎቻችን ለዘና በረፀምናቸውም ቁምነገሮች ደስ ሊለንና ልንከራ ይገባል የሚል መልእክት አላቸው።

በተፈጥሮ ሀይል የተነሳም ይሁን በእኛ መሳሰሉ አቅም ግንስ የሚያገጥመንን የኑሮ ውጥንቅጦች በማየትና በመስማት እነሱን እንደዚህ ናቸው እያሉ ያለሰማችን ስም ሊሰጡን የሚሞክሩ ሞልተዋል። እኛ ደግሞ ከግንም እንበልጣለን ይላሉ ተብለን እንታግ እንደሆነ እንጅ ወኔ ያንሰቸዋል ወይም ዝቅተኞች ናቸው መባል እንደማይገባን ግጥም አድርገን እናውቃለን። መሳቅና ግልቀስ፣ ግጣትና ግጥና፣ መፋቀርና መጠላቅ፣ ግሸንፍና መጠቃት፣ ግሰመርና ግበላሸት፣ ግወትና መሳሰሉ በግንም ያለ እንጅ የእኛ የግል ሀብት ብቻ አይደለም። ከለፈው ተምረን ስህተታችን ማረምና የጌደለብንን ማሟላት ግዴታችንም፣ ምኞታችንም ሊሆን ይገባል። ነገር ግን የሚያልፍ ችግር የማያልፍ ስም እንደሰጠን አንፈልገም። ያለሰማችን ለሚጠሩንም አቤት አንልም። በትክክል ከማያውቁን ሀገራችንና ተሳታፊዎች የበለጠ ሊጌደን የሚችል እኛነታችን መጠራጠርና እድሳችን

ግግረር ነው። አባቶቻችን ዉውን እንደምንዘረ
ይጠቀሙበት በነበረ ጊዜ «ባለቤቱ ያቃለለውን አሞሌ
ባለእዳ አይቀበለውም» ይሉ ነበር።

ግጥሞችና ድርሰቶች በአንድኛ ደረጃ
የሚያንጸባርቁት በገጠር ያየሁትን፣ የሰማሁትን፣
የተማርሁትንና ትዝታዊ ስሜቱን ነው። በተዉግሪ
ለከፍተኛ ትምህርት ከአገሪ ወጥቼ በባእድ አገር ስዋር
የአጋጠመኝንና የአሳደረብኝን ስሜትም በመገለፅ
የፃፍሁዋቸው አሉ።

ከፅሁፎቹ በከፊል እኔ ራሴ እህ ብዬ አምዉ
የወለድሁዋቸው ሲሆኑ፤ ሌሎቹ ከልጅነቱ የታሪክ ማህደር
የተቆነጠረ ናቸው። እነዚህንም ታሪኮች አንዳንዶቹን
በግጥም መልክ፣ አንዳንዶቹን ደግሞ በስድ ንባብ
እንዳስገኝ ፅፋቸዋለሁ።

ቀረርተን፣ ፈክራንና አፈታሪክን የመሳሰሉ ቅርሶች
ግለሰባዊ ባለቤታቸው ሳይታወቅ የፈለገ ሁሉ እንደልቡ
ሲዘርፋቸውና ሲተርክቸው ይዋራል። ስለሆነም
ሀብትነታቸው የሀብረተሰብ እንደ የግለሰብ አይደለም
ማለት ይቻላል። እንደህ አሉ ተብሎ በይፋ የሚወራሳቸው
አለቃ ገብረህና ብቻ ናቸው። ስለዚህ የእኔም አጠቃቀም
ከሳይ ከተጠቀሰው የተለየ አይደለምና አንባቢዎቼ
በድጋሚ እንድትገነዘቡልኝ የምፈልገው ፅሁፎቼ በከፊል
ከእኔ የፈለቁ በከፊል ደግሞ ከባህል ስልቻ ተቆንጥረው
የተቀመጡ መሆናቸውን ነው።

አዲኛው ወርቁ።

መጋቢት 1982

አረ ስንተን!

አረ ስንተን፣ ስንተን፣ ስንተን ልናገረው
እናንተ ይገርማል የያዙት ቀላል ነው።
በሀገር ሳይ መዋር ቀልድ እየመሰለ
ጥቅሙ በዘልማድ እየተጠለለ
አይታይ ሁልጊዜ እያለ እንደለለ።
ፈት ዘወር ሲል ነው ለቀውት ሲሄድ
አገር ትዝ የሚል ባህሉ ልማድ፤
ወዳጅ፣ ዘመድ፣ ቁምነገረ፣ ቀልድ።
አግኝቶ፣ አጥቶ፣ አድጌ፣ ደኩረ፤
ባገኝ አጋድጄ፣ በጣ ተባድረ፤
መክሳት መወፈረ፣ መቅላቱ፣ መጥቆረ፤
አበር ሳይሆንብኝ እንደልቤ ኑረ
እንደልቤ እንደውል እንደልቤ አድረ
ተስፋዬ በአንቺ ነው፤ ና! በይኝ አገረ።
የተወሰነ ቋንቋ እንደልብ አያስቅ
ቀልድና ዉዋታው አይገባ አያስደንቅ
ምግቡ አያመረቅ መጠጡ ጥም አይቆርጥ
ባህሉ፣ ልማዱ፣ ሁለንተናው ልውጥ፤
ምንኛ መልካም ነው፤ በአገር ሳይ መቀመጥ።
በሰው አገር መዋር ወገን በሌለው
ሞኝ ያስመስጠዋል አዋቂውን ሰው።
ዉዋታው ሳይገባኝ ቀልድና ምጠሳረ
ሞኝ ይሉኛል ብየ እንደያው ለነገረ
ዝም ብየ እስቃለሁ ሲሰቱ ሲያወረ።
በኑር በልማድ ካልተመሳሰለ
በቋንቋ በባህሪ ካልተመሳሰለ

ሚካኑ በአንድ ራት ሁሉ ከጋደለ
 ቢከፋም ቢበጅም ወይይት ከለለ
 ባልባለም ይሁን በቁምነገር ጊዜ
 መሰማት አይቀርም ቅርታ ትካዜ።
 የሚገርመኝ ነገር ቢዋር እስከዛሬ
 እንግሊዝኛውን አጥንቼ ተምረ
 ይህን ያህል ጊዜ አብረያቸው ኑረ
 ስሜ አይገባቸውም እንኳን ንግግረ።
 አንድ ብቻ ሲያገኝ ሀዘን ይሁን ደስታ
 ያለውን ድም ጋሽ ያለአባት መከታ
 ያለእናት ያለእህት ፍቅርና አለኝታ
 ያለወዳጅ ምክር ሰቅና ወዋታ
 አየ! ማስወኔቱ፤ አየ! አከባበ ዶ፤
 የለም እንደሀገር የትም የት ቢሄድ።
 ክፉና በጌውን በዝርዝር ቆጥረ
 አይቻለሁ ብዙ ብዙ በታ ዘረ፤
 ስሜን ኢትዮጵያ ልንገርሽ አገረ፤
 ከአንቺ የተፈጥሮ ወበትና ሀብት
 ከተሰማሚ አየርሽ ከሀዘዘሽ ብላት
 የሚሰተካከልሽ የሚመስልሽ አጣሁ
 ኩራሁ በአንቺ አገረ፤ ተቀበይኝ መጣሁ።
 የጀግኖች እናት ነሽ፤ አገረ ከጥንቱ
 ኩራት ይሰማኛል እኔ በእውነቱ
 ከአንቺ መወለድ ከባለ መያይቱ።
 የዋቢሽበሌ የተከዜ እመቤት
 የአዋሽና የአባይ የደጃን ባለቤት
 ወንዞች ተራሮችሽ ይግርካሉ ስሜት።
 ፍራፍረና እህል የሚያበቅል መሪት
 አሉሽ በእያይነቱ እንሰሳና እፀዋት።
 እንኳን ተኩትኩት ምርቱ ተቀምጦ

ቡናሽ ስም አቅርፏል ከጫካ ተለቅሞ።
 ከጥቅም ቢወሉ ወንዞች ተገደበው
 መሀንደስ ማእደንሽን ፈልፍሎ ቢያወጣው
 በደንብ ቢቀየስ መንገድ በየቦታው
 ገበረሽ ተምሮ መሪትሽን ቢያለማው
 አገረ እንኳን ለእኔ ትብቂያለሽ ለሰው።
 ልምሳሚሽ፤ ወበትሽ፤ የአደለሽ ተፈጥሮ
 በጣም እንደሸሸል እንደዋር ተከብሮ
 ለብዙ ዘመናት የዋረው ተቀብሮ
 የሀዘዘሽ ታሪኩ ወጥቶ ተቆፍሮ
 የአላወቀ እንደያውቅሽ ሰላንቺ ተምሮ
 ከርተሽ እንደትዋሪ አንቺነትሽ ታፍሮ
 ሀዘዘሽ በያለበት በአንድነት ተብብሮ
 ሁሉም እንደያቅጦ ሰርቶ በልቶ እንደያደር
 እንደዋር በደስታ ማንም ሳይቸገር
 አበባው ወበትሽ የበለጠ እንደያምር
 በንግድም ይሁን በግብርና መያ፤
 በእጅ ስራም ይሁን በሀክምና መያ፤
 በወታደርነት፤ በትምህርት ገበያ፤
 በወሰጥም፤ በወጭም የአለነው ልጆችሽ
 ተብብረን በአንድ ድምፅ አይዘሽ እንበልሽ።
 ወኔ እሚቀሰቅስ ስሜት የሚያነቃ
 እንደትወልድ አገር በደንብ የሚበቃ
 ቢሄድ አይገኝም እግር እስኪነቃ።
 እረስንቱን፤ ስንቱን፤ ስንቱን ልናነገረው
 ከእጅ ያለ ወርቅ መዳብ የያዙት ቀላል ነው።

ፍቅር ከአገር ልጅ ጋር

የአገር የወንዝ ልጅ ደግሞ ደግሟት
 የበርህ ሌሚ የወንዝ አረጊት
 ምን እናት ወለደሽ ምን ወንዝ አረራሽ
 በልክ የተሰራ ሽንጥና ደሴሽ።
 ከብላል ከብላል ሲል ጥረ ብር አይንሽ
 ጉንጭሽ ስርጉድ ብሉ ከንፈርሽ ሲሸሽ
 ሰቢሳ ጥርሰችሽ ማራኪ ሰቅሽ
 ረገደ መልካም የሴት ወግ የአለሽ
 የሰማ ወደደሽ እንኳንሰ የአየሽ።
 ከደም ግባት በሳይ ከቁንጅናሽ ሲሳ
 ከአካልሽ ከአቂምሽ ይልቅ የሚጌሳ
 መልካም ጠባይሽ ነው ሁሉ የሚያደንቀው
 እንኳን የአየሽና የአሳየሽ የሚያወቀው።
 ከሁሉ ተግባቢ አዋቂ ውዋታ
 ሰውን ከማስቀየም ከማስከፋት ፈንታ
 በደስታ ተቀባይ በሰቅ በፈገግታ።
 ወደጅ ዘመዶችሽ ከቤትሽ ሲመጡ
 እንደሄዱ አትወጁ ሰይበሉ ሰይጠጡ።
 ሰውን አትንቂ በአለሽ አትከሪ
 ትንሹን ትልቁን በተፈጥሮ አክባሪ።
 ሳመንሽበት ነገር ሌት ተቀን ስትሰሪ
 የግብዝችን ቃል ሀሚት አትፈሪ።
 ታደያ እንደንቺ ያለ የአገር ልጅ ተቀምጦ
 የሰው አገር ብመኝ አይሉም ወይ ቀብጦ?
 እንኳን ሲሰተካከል መልክና ጠባይሽ
 ከበቂ በሳይ ነው የአገር ልጅነትሽ።

አገርሽ አገሪ ወገንሽ ወገኔ
 ከአንቺ በቀር ሲሳ አልመኝም እኔ።
 በለቅሰ ብተክዝ ወደጅ ቢሞትበኝ
 ባህሌን እንደንቺ ማን ሊያስተውልልኝ!
 ስትቀልጅ ቀልጅ ስትሰቂ ስቂ
 ክፉና በጌውን እንደልቤ አውቂ
 ዘመደን ወደጅን እንደልብ ጠይቂ
 ከአንቺ ጋራ ልኔር በህይወት ፀድቂ።
 ማን እንደወንዝ ሰው ማን እንደገር ልጅ
 ይኸ አወቅሁሽ ናቅሁሽ አገር አጠፋ እንጅ።
 ጠቡ ትርጉም አለው እንኳን መዋደዱ
 የለም እንደአገር ልጅ የትም የት ቢሄዱ።
 ጠባይና ወበት ሲገኙ ሁለቱ
 ፍቅር ከአገር ልጅ ጋር አቤት ማስደሰቱ!

ተናገር አናጋሪ

አገረን ወክሎ ኢትዮጵያ የዓረ
የአገራችን ቋንቋ ታሪክ የተግረ
አንድ የግድቀው ፈረንጅ የውጭ አገር ዜጋ
ሲጠይቀኝ መጣና ሲጫወት ሲያወጋ
በነገር በነገር አጠጋግቶ አንስቶ
እንደሠ ይለኝ ጆመር ነገረን አሰልቶ።
«እርህብ ሆኗል አሉ ኢትዮጵያ ዘንድር
ልክ እንደታች አምናው ህዝቡ ተቸገረ
በጣም ተበሳጭቶ እድሉን አግሮ
መሰደድ ጆምረል ያለችውን ቋንቋ
ሲባል ስለሰማሁ በዚያ በወረ
ልወያይ መጣሁ ከአንተ ጋር አብረ።
መፅሀፍ አንብቤ ሊቃውንት ጠይቂ
የኢትዮጵያን ታሪክ አወቃለሁ ጠንቅቄ፤
አገራችሁ ለም ናት ወንዞችዋ ትላልቅ
በሌላ ወ ይዘንባል አንዱ አቅጣጫ ቢደርቅ፤
ልክ እንደታች አምናው ዝግብ ስለቀረ
እህል ወህ ጠፍቶ ህዝቡ ተቸገረ።
ዘንድሮም እንደምናው እርዱን እያላችሁ
የሰው እጅ አይታችሁ ትዘልቁታላችሁ?»
እያለ አፈን ሞልቶ ደፍሮ ሲጠይቀኝ
በንደት እንባዩ እየተናነቀኝ
«ከቻላችሁ እርዱ ከልቻላችሁ ተውታ!»
ብዬ የግብር ይወጣ መልስ መለስኩለት።
ነገረ እንደልጣመኝ ከመልሴ ተረድቶ
እሱም በበኩሉ ለከ ተቆጥቶ

ጆሮ አይሰማው የለም ከተንጠለጠለ
ያወርድላለኝ ጆመር እንደዚህ እያለ፤
«ህዝባችሁ መራቡን በወረ ስንሰማ
ዝም እንልም ብለን ሰው ሲራብ ሲጠማ
ያለግወላል ምንም ስናትማማ
እህል በእያይነቱ ጭነን ብንመጣ
ይኸኛው አይገባ ይኸኛው አይወጣ
ጠላት አንመገብም በሰራው ይቀጣ
አላላችሁንም እስከ እውነት አወጣ?
እህሉ በኪሻ መረት ተደርድሮ
የአይጥ ቀለብ ሆነ የአሞራ የደሮ
ሲባል ሰምቻለሁ አምናና ዘንድር።
እጅ ከፍንጅ ሆኖ የታየውን ነገር
መከድ አትችልም መላህን አትደርድር
የአበጠው ይፈንዳ እውነትን ተናገር!
ከሰለጠኑት ጋር እኩል ልታወጉ
አይሸቅም መሰላችሁ ረሳ አትሸሽጉ
ህዝባችን ተራብ ተጌዳ እያላችሁ
ለአለም ህዝብ ሟት ማታ እየለፈፋችሁ
እርዳታ ሲመጣ ከጉድብ ወጥታችሁ
የተወሰ ጥይት እየተከሰላችሁ
እህሉን በረሃ ትደፉታላችሁ።
ሲባል ሰምቻለሁ ከማይዋሽ ምስክር
እውነት ነው አይደለም? በል እኮ ተናገር!
የማን ደጋፊ ነህ እስከ አወጣ እያላችሁ
አትተኙ አታስተኙ እርስ በርሳችሁ
ስንተን ያለ አበሳ ወ እየገደላችሁ
ሰው አርሶ እንደይበላ በረ እያበፈታችሁ
በተፈጥሮ በድርቅ እያመከሩችሁ
በየአመቱ እርዳታ ትለምናላችሁ።

በታወቁ ነው እንደ በትዝብረ
 መጋንቱ ተርቶ መስዋ ብትቆጥረ
 ለምለም ይህን ነበር በድፍን አገረ።
 ስንት አዋቂ ወጣት አገረን ወደድ
 ከመሞት መሰንበት ብሎ ሲሰደድ
 አገር ወገን ፍፍት ተበሳጭቶ ሲያብድ
 አልቅሶ እሚቀብረው በሌለበት አገር
 ባዶ ቤት ታቅፎ ሲተክዝ ሲቸገር
 እውቀት ገበቡ ውሃ በልቶት ሲቀር
 እንደምድር አሸዋ በየትም ተዘርቶ
 እናየው የለም ወይ ሟት ግታ ተጉላልቶ።
 አዋጅ ስማ በለው እያላችሁ ብቻ
 ሁልጊዜ ጦርነት ሁልጊዜ ዘመቻ
 ካለፈው ከታሪክ መቼም አትግረ
 ስትገደደሉ ስትፎካከረ
 የአለም ድህች ፍቸው ስትባሉ ኑረ።
 እንኳን የእናንተ አገር ገና ያልደረጃው
 ሀብታም ያራቁታል ጦርነት ክፉ ነው።
 አትሸናኑ ወይ አትታረቁ
 ከአፈርኩ አይመልሰኝ ስትተናነቁ
 ሰው ሲያለቅሰላችሁ እናንተ እምትሰቁ
 እርህራሄ ቢሰኝ ነውር የግታውቁ።
 በነጋ በመባ ስትገደደሉ
 ታሪክ ይታዘባል ሰው ያግል አትሉ።
 ነውር የናታችሁ ትንሽ የግታፍረ
 አበሻ ገደላችሁ ዘራፍ! ስትፎካረ
 ጆብድ እንደሰራ ሰው አቤት ስትከረ!
 የጠፋ መፈለግ ጠላት ግብታረቅ
 ገመና መሸፈን ምስጢር መጠበቅ
 ጠላት የሚፈራን ሲመጣ ሲሄድ

መስፋት የምንችል ሰማይ ቢቀደድ
 እያላችሁ ብቻ በወረ በከንቱ
 ለአላፊ ለአግደሚው ዘላለም ተርቱ።
 እስከሰበት ትውልድ ዝምድና የሚያውቁ
 በክፉ በበጌ የሚጠያየቁ
 እንደባልላችሁ እንድትደነቁ
 ከአንገታችሁ በላይ አትመግደቁ። »
 እያለ ምላሱን እስከላንታው ከፍቶ
 የቶጤን የባጤን ደንፍቶ ደንፍቶ
 ተናግሮ ሲመርስ አያገባው ገብቶ
 ከንፈረ እርብት-ብት-ብት ብሎ ተንቀጥቅጦ
 እንሰሰሳ! መስሎ ሁለት አይኔ ፈጦ
 ደሜ በጣም ፈልቶ ጅማቲ ሁሉ አብጦ
 እስከባንታው ድረስ ልክ ልክ ነግረ
 ከእኔ የበለጠ እሱን አሳፍረ
 የነሱንም ጥፋት ነገርኩት ቆጥረ።
 «እንዲወት ብለህ የመጣህ ከቤቲ
 ለካ ልትሰደበኝ ነው ከአባቴ እስከአያቴ፤
 እንተ ከጀመርክ ወካ መጣኸው አይቀር
 ሆድ ሆደን እንደሰት ሲበላኝ የሚፃር
 ብዙ ታሪክ አለኝ በል ስማ ልናገር፤
 እናንተ አጥፍታችሁ እናንተ መካሪ
 እናንተ ከሳችሁ እናንተው መካሪ
 ለእናንተ እንደሰማማ እያደረጋችሁ
 ታሪክ ግጣመውን ታውቁባታላችሁ።
 ስንትና ስንት አገር ባህር አቋርጣችሁ
 አገር ልናቀና መጣን እያላችሁ
 ሀይሉን ለመቀነስ ህዝቡን ከፋፍላችሁ
 ከወገኑ ጋራ ደም አቀባብታችሁ
 በምታውቁት ዘዴ በእጅ አዙር ገብታችሁ

የምታበጣብጡት እናንተ አይደላችሁ!
 በቋንቋ በቀለም ዘር እየለያችሁ
 እርስት እደላዳይ ማንም ሳይጠይቃችሁ።
 ይኸ ጌሳ ከዚያ አንድ አይደለም ዘረ
 አትመሰብሉም አብራችሁ አትኑረ
 እሻረረን በሉ ተዋጉ ጠንክረ
 ከማለት ይልቁን የቀና ምክረ።
 ለይምሰል ከሰው ፊት ታረቁ እያላችሁ
 ውስጥ ውስጡን መሰሪያ ታቀጠላችሁ።
 እባብ ስለ ክላክች ምስጢራችሁ ጥልቅ
 መውጫችሁ መግቢያችሁ የማይታወቅ
 ወገን ከወገኑ እንደተላለቅ
 ነገር ቶስቋሾቹ የጦርነት ጠንቅ
 ስንቅ አቀባዮቹ መሰሪያና ትጥቅ
 ሰው መሳይ በሸንጌ ያልመሰለባችሁ
 በሞት ነጋዴዎች እናንተ አይደላችሁ!
 በፊት «ካፒታሊስት ቡርጂ» ካልሆናችሁ
 ምንም አይሻሻል ምጣኔ ሀብታችሁ
 ብትነቁ ይሻሻል ስትሉን ዓራችሁ።
 በሂሳ እንደገና «ኮሚኒስት» ነው እንጅ
 ለኑሮ ተሰማሚ ለእናንተ እሚበጅ
 ሳይንሳ ዊ ስርአት ሀዘብ የሚያደራጅ
 መብት አስተካካይ በጣም ተራማጅ
 ብላችሁ ስትመክረን አምነን ተቀብለን
 ጥንተ ስርአታችን አምዘግዝን ጥለን
 እርስ በራሳችን ስንት ደም ተቃብተን
 የእናንተን ስንተክል የእኛን ሀውልት ነቅለን፤
 እንደገና ደግሞ ግልብጥ ብላችሁ
 ተውት ትተነዋል በቅጥናል በቃችሁ
 እንደሻችሁ ኑረ እንደረላችሁ

ቀኝ ስንዘር ግራ ዘር ፊት ሂሳ እያላችሁ
 የምታወናብዱን እናንተ አይደላችሁ!
 ምን ያለህ ደፋር ነህ ተናግሮ አናጋሪ
 ሰውን ያለ አበሳው ያለሰው ጠሪ
 የወጣልህ ደረቅ የእግዚአብሔር አይን አወጣ
 ይኸ ሁሉ ችግር ይኸ ሁሉ ጣጣ
 የማታወቅ ሁኔታ ነው በእናንተ እንደመጣ?
 እንደሁኑ እንደምናየው የእናንተን ቃል አምነን
 ከዚህ የባሰ ጌድ እንዲያጋጥመን
 ብቻ ለወደፊት ልብ ይስጣችሁ በለን። »
 ብዩ ክፉ በጌ ስናገር ስጦታው
 ፊት ደም! መሰለ መመለስ በጨንቀው።
 ከዚያ ፍልሰ-ልሰ-ልሰ ያለ ጠብ ተጣልተን
 አንተ አንቺ ተባብለን ብዙ ተሰደደበን
 በመጣ እግረ ሄደ ክፉ ተነጋግረን።

ብንቀጥንም ጠጅ ነን።

እንደጥቁር አባይ ቢሄድ የማያልቅ
 የሰላሌን ግዳ በጣም የሚያስንቅ
 እንደጣና በሀር ታሪካችን ጥልቅ
 እንደደሸን ጋራ ልባችን ትልቅ
 መሆኑን እረስተው ወይ ባለግወቅ
 ሰያውቁን ሰይጦይቁን ሊቃውንት መሰለው
 የእለት ችግራችን በጋዜጣ አንብብው
 ዙረው ሲያሸግጥጡን ድንገት አየሂቸው
 ኢትዮጵያ ደህ ናት ሲሉ ሰማሂቸው
 ሰው በእንጅራ ብቻ የሚዋር መሰሏቸው።
 በአንድ ሲሞላለት በአንድ እየጉደለ
 ሰይሰቅ ሰያለቅሰ የሚዋር ማን አለ?
 እኛን አመን እንጅ ገም ብለው በከንቱ
 የእነሱን አዙረው ሰይመለከቱ
 መቸ ጠፍቶ ያወቃል ችግር በየቤቱ።
 እኛም እንደነሱ ብናሸግጥጣቸው
 ስንት ጉዳ ገመና ባወጣንባቸው።
 እንደእህል እንደወሀ ሰው እየራብው
 ስንቱ ነው ከዚህስ የሚቸግረው።
 ሲወድ ሲጠሉ የማይታወቁ
 ከአንጅታቸው ሰይሆን ከአንገት የሚሰቁ
 የቀረቡ መሰለው ተሉ የሚርቁ፤
 ጭልፊት ስትበር አይቶ እንደፈራ ደር
 ሁሉም በየቤቱ ተቀብሮ ተቀብሮ
 ደለት ቅመሱ አይል ቡና አብረን እንጠጣ
 ሰላም ማለት አያውቅ ሲገባ ሲወጣ

ብር እያሰደደ እንደደር አጋዘን
 ተቸገረ ብሉ ለሰው ሆድ አያዝን።
 ሰው ተጠሳ ብሉ የማይወኔት
 አንተም ተው አንችም ተይ ማለት የማያውቅ።
 አንድ ሲደበደብ በወቤ ሲወጋ
 መሰከትን ከፍቶ አይቶ መልሶ እሚዘጋ።
 እንደይጠፋባቸው እንደሰረቀ
 እንደከብት እረኛ ቤት የሚጠብቁ።
 አብልቶ አጠጥቶ ተንከባክባ አልብሰ
 የአሰደገ ወላጅ የማይጦር መልሶ።
 እንደሀ እያረጉ አውቀውም ሰያውቁ
 እኛን ሲያሸግጥጡን አይችሉም ሊሰቁ።
 እኛን አመን እንጅ ገም ብለው በከንቱ
 የእነሱን አዙረው ሰይመለከቱ
 መቸ ጠፍቶ ያወቃል ችግር በየቤቱ።
 በአንድ ሲሞላለት በአንድ እየጉደለ
 ሰይሰቅ ሰያለቅሰ የሚዋር ማን አለ?
 አንድን ሲያነቅፈው አንድ አይዘህ እያለ
 አንድ ተሰፋ ሲቆርጥ አንድ እያበበለ
 አንድኛው ሲያጠፋ አንድ እየመከረ
 አንድ ሲቸግረው አንድ እያበደረ
 አበሻ እንደዚህ ነው እሳባሁን የዋረ።
 ከጥንት የወረሰነው ከአባቶቻችን
 ወኔያችን ልባችን ሰው እንደያውቅልን
 እንደአባቶቻችን አሞተ ከሰታራ
 በእኛነታችንን በጣም የምንከራ
 ሰው የምናክብር ግን የማንፈራ
 በክፉ በበጌ መንፈስ ጠንካራ
 ለሰው ቅን አሰቢ ቅን የምንሰራ።
 የምንተባበር እንሁን አደራ!

እሸግጣጭ ያሸግጥ ይሂድ በጅግቱ
 በሀብት አይላካም የሰው ሰውነቱ።
 በአንድ ሲሞላለት በአንድ እየጉደለ
 ባይላክ ባያለቅስ የግዳር ግን አለ?
 እወይ አለግወት ልብ አይሳፈረ
 ግን አለ እንደአበሽ ደፋርና ኩረ!
 እትፈር ወገኔ እንደህ አሉኝ ብለህ
 ዛሬ ብትወድት ነገ ትነሳለህ
 ኩረ ባለታሪክ ብትቀጥን ጠጅ ነህ።
 የሰራ ያገኛል የጣር የጋረ
 የተግረም ያወቃል የተመራመረ
 ወኔ የሌለው ግን መንፈስ ደካማ
 በሰራው በልሰራው ሲለደብ ሲታግ
 ከብረ ሲነካበት መብቱን ሲቀግ
 አይቶ እንደሳየ ሰው ጆሮው እንደልሰግ
 እንደበግ አንገቱን ሁልጊዜ አጌንብሳ
 ተንቶ ይዋራል ጆሮደባ ለብላ።
 ዘመን ሲለዋወጥ ጊዜ ሲቀያየር
 በእኛ አልተጀመረም መከፋት መቸገር።
 እንደገና ሰማኝ ወገኔ ልንገርህ
 የኑሮ ጌዳና ከፍ ዝቅ ሲያደርገህ
 በፍፁም እትፈር እንደህ አሉኝ ብለህ።
 ከተግርህ ከሰራህ ፅኑ መንፈስ ካለህ
 ዛሬ ብትወድት ነገ ትነሳለህ
 ታሪክህን እትርሳ ብትቀጥን ጠጅ ነህ!
 ከነተረቱ እንኳ ከሀብት ከሲሳይ
 ከሰብ ሎ ይሸታል ይባል የለም ወይ!?

ለመሆኑ ግን ው?

ወገዎቼ ሁሉ በየትም ያላችሁ
 እስቲ በፅኑና በመኝ ልጠይቃችሁ
 ከመከላከልችን ለመሆኑ ግን ው
 የኢትዮጵያ ነገር የማይከነክነው?
 እግበላውና እግጠጣው አጥቶ
 ሽግግሌ ወላጅ ከባዶ ቤት ዘግቶ
 ያልጅን ረሳ ከአልጋ ሳይ ዘርግቶ
 መላትጤ ጥፍቶት አይኑ ወህ ሞልቶ
 ወክዋ ሲለደድ ከቤቱ ወጥቶ
 እንኳንሰ የአገር ሰው እንኳንሰ ወገን
 አያሳዝንም ወይ ግንሰ ግን ቢሆን?
 የግዝራባቸው እናቱና አባቱ
 የግመከባቸው ወንድሙና እህቱ
 ገደ ምስጢረኛው የሰንት አመት ግሰቱ
 የአይኑ ግረፈያወች ልጆቹ ህይወቱ
 አብሮ አደግ ገደኛው ከድሮ ከጥንቱ
 በረሀብ በወህ ጥግት አንድ ባንድ ሲሞቱ
 እርር! ትክን! ሲል በሀዘን እንጅቱ
 ይህን ሁሉ እያየ እስቲ በውነቱ
 ከመከላከልችን ለመሆኑ ግን ው
 የወገኑ ስቃይ የማይከነክነው?
 ከሁሉ እግያሳዝን እንጅት የግያሳ ወሰ
 ወህ ወህ እያለ ህፃን ልጅ ሲያለቅስ
 እራብኝ እያለ ህፃን ልጅ ሲያለቅስ
 አወቃ እምቢ እንደሰኛው አይን አይኗን እያየ

እባክሽ ጠምቶኛል እርቦኛል እግደ
 እያለ ሟት ግታ ለምዓ ለምዓ
 አፅጦ ብቻ ቀርቶ እጅ እገረ መንምዓ
 መወረሻ ሲሞት ከክንዲ ተኝቶ
 የወለደ እንጅቷ እንዴት ቻለው ከቶ?
 ከመከላከላችን ለመሆኑ ግንደ
 የእናት የልጅ እንባ የግያሳዝነው?
 አዛውንተሰ ቢሆን አያሳዝንም ወይ?
 እድሜ ልኩን ሰርቶ በዝናብ በፀሀይ
 ደጦረኛል ብሎ ልጆቹን አይን አይን ሲያይ
 የሞተቱ መተው ያሉት ሲሰደዱ
 ብቻውን ባይ ቤት ጥለውት ሲሄዱ።
 በርሀብ በበሽታ በወሀ ጥግት
 ያሳንድ አስታግሜ ያሳንድ ረዳት
 ያሳንድ አቋጣሪ፣ ያሳንድ አይዘህ ባይ
 ከባይ ቤት መሞት ክፉ አይደለም ወይ?!
 እንደህ የቸገረ የዉነቀ እላት
 ምንኛ መልካም ነው አይዘህ ባይ ግጥኝት!
 አንሱኝ፣ ጣሉኝ ብሎ በግእረግ መቀበር
 ለካ ሞትም ጌጥ ነው አስታግሜ ሲዋር።
 እስቲ እንጠያየት ለመሆኑ ግንደ?
 የኢትዮጵያ ነገር የማይክነክነው?
 ቢተረክ ቢወራ ቢፃፍ ቢደረደር
 ምንጭ ነው አያልቅም የርሀብተኛው ችግር።
 የትናንቱ ሀዘን ገና ሳይረሳ
 ቢተሰብ ከሀዘን ገና ሳይነሳ
 እየተወመረ ረሳ በረሳ
 እንዳይለቀም ሆኖ እንዳይታረስ
 ወገኑ እንደጥረ እንደወሀ ሲረስ
 ከግን ጋር ዋ ይበል ከግን ጋር ያልቅስ!

አልቅስ አይወጣለት እግያፅናናው የለ
 ያልፋል ብሎ አይነ አይን ቢያይ ነገ ዘረ እያለ
 መከራው እያደር ብሎ ስለሄደ
 እንጅቱ እያረረ ሆድ እየነደደ
 እረሳ ጠቅጥቶ ትቶት ተሰደደ።
 ተሰደም ባገኘ ነብሱ በተረፈ
 ሰንቱ ነው በመንገድ ሀይወቱ ያለፈ?
 እንደራብው አይቶ እንደደከመ አቅጦ
 አሞራው ያንገጣል ሊባለው በቁመ!
 አሞራሱ ከንፍ አለው ሰማይ ነው አገረ
 ጅብ እንኳን ተግምዖ በጉልበቱ በእግረ
 ግን አለብኝ ብሎ እየተቀናጠ
 በቀን ሰተት ብሎ ሰው ሊባለ ይምጣ!
 እንኳን ሊከላከል አሞራና ጅብ
 እንኳን ሊከላከል ብርድና ዝናብ
 አይንና ከንፈረን ዝምብ እንኳን ሲወረው
 ዝም ብሎ ያያል እጆቹ ተሳሰረው።
 የሞተውሰ መቷል መቸም አይመለስ
 ሻረ በሀይወቱ ያለው ከምን ይድረስ?
 የሚበላውና የሚጠጣው አጥቶ
 አምሳ ስልሳ ሺህ ሀዘብ ከሜዳ ታክቶ
 እንግዳ እንዳልሸኘ ቤት እንዳልነበረው
 ተሰደ ተዋርዶ ሟት ግታ እያየነው
 እንዴት ዝም እንበለው ወገን ለመቸ ነው?
 እንኳን አፍ አወጥቶ ሲለምን እርዳታ
 እንዴት ዝም ይባላል ወገን ሲንገሳታ?
 አየ ጊሄ ሲብስ አየ ቀን ሲጠላ
 ቤቱን ዘግቶ ሂደ ለምዓ ሊባለ።
 እንኳንስ መላመን ግየት የሰው እጅ
 እንኳን ሳይጋበዝ መሄድ ከሰው ደጅ

አበሻ ኩረ ነው፤ ቀን ጥሉት ነው እንጅ።
 ከወገን መሰየት ሳይወድ በገድ
 እንጅራ ፍላጋ ተሰዶ መሄድ
 ከመኖት መሰንበት ብሎ መዋረድ
 ምንኛ ጭንቅ ነው ምንኛ ከባድ!
 ቀን ጥሉት ነው እንጅ ህዝቡ በተፈጥሮው
 እንዴት ይሉኝተኛ አይ እንዴት ደግ ነው!
 በክፉ በበጌ ቋሚ ተባባሪ
 መብቱን ጠባቂ የሰውን አካባቢ
 ወገኑን ዘመዱን አስታሞ ቀባሪ
 ቀን አይል ግታ አይል እንግዳ ተቀባይ
 አነሰ አደገ አይል ያለውን አካፋይ
 እንኳን የተጠግ እንኳን የራብ ው
 ገልግሎ የሚያገርስ የጠገበ ሰው፤
 ፊቱ ጥቁር አይል የመጣ ቢመጣ
 ያልቃል ብሎ አይሰሳ ሲያበላ ሲያጠጣ
 ታዲያ አሁን ሲቸገር እንዴት የእጅን ይጣ?
 እንዲህ ያል ህዝባችን ለጋሰ ይሉኝተኛ
 እንደሰራው ውሎ ሳይበላ ሲተኛ
 እንዴት ቸል እንበል ዝም እንበል እኛ?
 የአገር ስሜት ሳለው የወገን ፍቅር
 ምን አለ ያለዚህ የሚያስተባብር?
 ከመከላከልችን ለመሆኑ ግንዛቤ
 የኢትዮጵያ ነገር የማይከነክነው!
 የሄደ ሳይመጣ መታን ሳይነሱ
 አምናና ታችአምና ለሞቱት ግልቀሱ
 ፍታቱ ተገዝረ እልቅሰው ደግሱ
 አይጠቅመንምና እንሰራ ተነሱ።
 ካልተባበረበት ከተማው ገጠረ
 ገበረው ነጋዴው ተግረው መምህረ

ጠላት ይመለስል በለመደው እግረ።
 ከብዙ አመት በፊት ከጥንት ጀምሮ
 የኢትዮጵያ ታሪክ ቢታይ ተመርምሮ
 እርህብ የገደለው አያልቅም ተቆጥሮ።
 ዝንጌዎች አድርጌን ቶሎ የምንረሳ
 ለጋሰች አድርጌን ለነብስ የማንሰሳ
 ቁጭ ብለን እያየን ሰጥተነው ያን ሁሉ
 ይመረኝ ብሎ ሞት ያግኛል አሉ።
 ይህን ያህል ዘመን እንኳን ሲደገገም
 ይህን ያህል ጊዜ እንኳን ሲደገገም
 እናት አባት ገዳይ እህትና ወንድም
 ቢረሳ ቢረሳ ይረሳል ባለደም?
 ብንሞትም ብንገደልም ይህን ሁሉ ዘመን
 ጠብቀን ኑረናል ነፃነታችንን።
 በጌጃም በሀረር በሸዋ እየገባ
 በጌንደር በትግረ በወሎ እየገባ
 ሲያጠቃን የዓረ ሁልጊዜ እያደባ
 ወኔያችን የናቀ ሲያዋርደን የዓረው
 እርህብ ጥግት እንጅ ሌላ ግን ሁዋ ነው
 እንደቀሳል ነገር ዝም የምንለው?
 የሚገርም እክ ነው ዝም ብለው ሲያስቡት
 በቶላ በደጋው ስንት ወንዞች እያሉት
 የዘረትን አብቃይ የኢትዮጵያ መረት
 እንዲያው ህዝቡ በርህብ በውሀ ጥግት ይመት!
 ያየ ምን ይል ይህን የሰማ ሰው ሁሉ
 እኛ ጦም ስናድር ግብፃችን እየበሉ።
 የሱዳን በርሃ ጠጥቶ እግደግርሰው
 የግብፅ በረሃ ጠጥቶ እግደግርሰው
 አባይን የሚያህል ሰራ ወንዝ እያለው
 በውሀ ጥም ተቃጥሎ እንዴት ይሞታል ሰው?!

ወንዞች ተገደበው ለልግት ቢውሉ
 እንዴት ባለረሳት ችግረኛው ሁሉ!
 በመኝ መገፃቸው በየትም ያላችሁ
 እያሳዘንም ወይ እስከ ልጤታችሁ
 ብርዝት በጥግት በርህብ በበሽታ
 እውቀት ጉልበት እንሰት ወገን ሲንገላታ
 ከመከላከልችን ለመሆኑ ግንዛቤ
 የኢትዮጵያ ነገር የማይከነክነው?

በህልሜ...

ትናንትና ግታ እራቴን በልቼ
 ከቤተሰቤ ጋር ስቼ ተጫወቼ
 ገደም ከግለሰብ እንቅልፍ እንደተኛሁ
 የሚከተለውን አስረረ ህልም አየሁ፤
 የወጭ አገር ጠላት ታጥቶ ተሰልፎ
 አገሪን ለመውረር ሲመጣ አሰናሰፎ
 ወታደሩ አርበኛው ሁሉም በንድነት
 አልሞትባይ ተጋደደ ሁዋ ሲመክት፤
 ለጦር ሲሰናዳ ሲሄድ አየሁት።
 «ጦር በላህ! ጦር በላህ! ታጠቅ ተሰናዳ፤
 የእንድ ሰው አይደለም በአገር የመጣ እዳ፤
 ጆግና ወላጅቱ የጆግፃች እናት
 ተደፍረላችና የአገርህ መሪት
 አዋጅ! አዋጅ! አዋጅ! ና ድረስጣት።
 ባለጤና የሆንክ ጉረምሳ፤ ጉልማሳ፤
 ታጠቅ ለዘመቻ ለአገርህ ተነሳ።»
 ሲባል ሲተላለፍ ለሴቱ ለወንድ
 ረረ ሰው በአስገዳጅ ደፋር በረቃደ
 በህልሜ አየሂቸው ጦርነት ሲሄድ።
 እኔም በበኩሉ ሁኑ ጋዜጠኛ
 ብእረን፤ ደብተረን እንግቼ እንደአርበኛ
 የሚመጣው ትውልድ ታሪኩን እንደግር
 ባለየ ላልሰግ ለማወራት ለመንገር
 ዘመትሁ ጦር ሜዳ ከወታደሩ ጋር።
 በንባብ ነው እንጅ በታሪክ በወራ
 ጦርነት አይቼ አላውቅ ያለዛረ፤

መለዩ ለባሹ ጉድብ ሲያሰናዳ
 እኔ ነብሴን ውንቂት ልቤ ልትፈነዳ!
 ወታደሮቼን ግን ስመለከታቸው
 እንደሀምሌ በግይ ተቋጥሮ ፈታቸው
 የተቆጣ ነብር የቆሰለ እንበሳ
 ብድረን ሊመልስ ቶርጦ የተነሳ
 ቅንጣት የምታህል ፍርሀት የለላቸው
 ለሞት የቆረጡ ሁነው እየሂቸው።
 ነብሴና ስጋ የእየተሟገቱ
 እንደይነጋ የለም ሲነጋ ለሊቱ
 የጠላት አመጣጥ ልኩ እንደታወቀ
 ተዋጊ ዘግቼ ሊተኩስ ታጠቀ።
 ወደያው በስተምስራቅ ፀሀይ ብቅ እንደለች
 በጥይት ውክታ ምድር ቁና ሆነች።
 መድፉ ሲያገረመርም ሲያሸገገ ጥይቱ
 እንደኛው ሲቆሰል ሊሉቹ ሲሞቱ
 እንደ አካሉ ጉድሉ ሲሰቃይ ግየቱ
 አቤት ማሳዘኑ! አቤት ማስፈራቱ!
 ይኸ ሁሉ ሆኖ ብቻ ደገነቱ
 ድሉ የእኛ ሆነ እነሱ ተረቱ።
 ገና ስንወለድ መረት ስንነክ
 «ሲነኩህ ገም አትበል፤ ሳይነኩህ አትንክ»
 ተብሎን ማደጋችን አላወቁም ለክ።
 ጠላት ጉልበታችን ልባችን ገምቶ
 ነገር እንደገመድ ጌትቶ ጌትቶ
 ተወ በህግ እያልነው ከአገራችን ገብቶ
 በነብሳችን ቶርጦን ልንወጋው ስንመጣ
 ጥይት እንደቆሉ በጀሮው ሲንጣጣ
 ምድር ጠበበችው ውጥንቅጡ ወጣ።
 ቁሳህኛ ሳይከውን እረሳ ሳይቀብር

የተፈታ ስንቁን መልሰ ሳይቋጥር
 የጦር መሳሪያውን የትም እየጠለ
 ጅብ እንደየ ፈረስ እየከበለለ
 ወደአገረ ገባ እግረ አውጭ እያለ።
 ሀይ ሉጋው እያለ ሲመለስ ዘግቻ
 እናቱ ደስ ብሏት እልል! እያለች
 ድል ነሱ ሲመለስ እሁትና ሚሱት
 ጌረቤት ሁሉ እንደት ተደሰቱ!
 አርበኛው አባቱም ከልቡ ከአንጆቱ፤
 «ጌሽ አበጅህ ልጄ እንደህ ነው አርበኛ
 እንደልቡ ሰርቶ ተዘናንቶ እንደተኛ
 ለወገንህ ቢዛ ለእኔ መመሰገኛ
 በመሆንህ ኩራ በጣም ደስ ይበልህ
 እንኳንም በሀይወት በቸር የመለሰህ።
 እንደንተ እግያክራ ልብ-መሉ ልጄ
 ምን ይከፈለዋል ምስጋና ነው እንጅ።
 እንደ ከመለጠች አትመጣ ተይዛ
 ተለምና አትገኝ በብር አትገዛ
 ነብህ በጣም ክብር ነች አይደለችም ዋዛ።
 ግን ጥቃት ካልፈረ ልብ ካልቆረጠ
 ለሀገር ለወገን ሀይወት ካልተሰጠ
 በሀገር በወገን ኮርቶ ተመክቶ
 መዋር አይገኝም ተከብሮ ተፈርቶ።
 ድሮ ተርከና ግብፅ አውሮፖም በሂሳ
 አገራችን ሊነጥቅ ሀብታችን ሊበላ
 በሞታችን ቶርጦን በነብህ በስጋችን
 ሲመጣ በንወጋው በመሉ ሀይላችን
 ይቃረጠን ነበር ስንቱ ጠላታችን።
 አገር ተደፈረ ተነስ ታጠቅ ሲሉን
 መለዩና ጫማ ስንቅ ሳይሰጠን

በአህያ በፈረስ በበቅሉ ስንት ቋጥረን
 ምንጣፋችን ጋሽ ደግችን ጦር ሰርተን
 በደር በገደሉ ጠላት ተከላከለን
 ነፃነት ለእናንተ ይኸው አስተላለፍን።
 ያለምንም ትምህርት በተፈጥሮ ብቻ
 ከላይ ከታች ብለን በእግር በኮርቻ
 ያቸዩንዎት ታሪክ ያቸዩንዎት እገር
 አደራው ለእናንተ መሆኑን ልናገር።
 ልጅ ከአባት ይበልጣል ነውና ተረቱ
 በዘመኑ ጥበብ በርቱ ተበራቱ።
 በአያችሁት መጠን እንደትምህርታችሁ
 የአወረስናችሁን እያሸሽላችሁ
 የእናንተንም ደግሞ እየጨመራችሁ
 ለሚመጣው ትውልድ ግድረስ አለባችሁ።
 ጊዜ እሚያመጣውን የሚያውቅ የለምና
 ምክረን ስግኝ ልጄ በጥበቅ በጥምና።
 በአገሩ በወንዙ በእሱነቱ ከርቶ
 ሲያከብሩት አክብሮ ሲገፉት መኮቶ
 ነፃነት ተከብሮ እገር ተጠብቶ
 ወገንህ እንደዋር እንደልቡ ስቶ
 ሀሳፈነትና ኩራት እንደሰማው
 አደራህን ልጄ ለልጄህ ንገረው።
 ያመጣዋልና ጨዋታን ጨዋታ
 እንድ ምስጢር ልንገርህ አድምጠኝ በእርጋታ።
 ጠላት እንደፈራ ጠብ እንደያነሳ
 እንደህ በደርጋቸው እንደህ ቢያደርጉላቸው
 እንደል የሚያደርገው ቂመንም በይረሳ
 ያልተከፋፈለ በወገን በጌሳ
 የእርስ በርስ ትብብር መሆኑን አትርሳ።
 ስንት ቁና ጥይት በእንድ ጊዜ እሚገርስ

እራሱ አቀባብሎ እራሱ እሚተኩስ
 የሚደርስ ቀድሞ ከመብረት ብልጭታ
 መንገድ የማይጠፋው ቀንም ይሁን ግታ
 የጦር አይሮፕላን ታንክ መድፍ ይዘችሁ
 እንደኛ ከሆነ ልብና ወኔያችሁ
 በክፉ በበጌ ከተባበራችሁ
 ስለማያዋጣው ግንም አይደፍራችሁ። »
 እያለ ሲነገረው በህልሚ እየሰማሁ
 ከእንቅልፈ በድንገት ብንን! ብዩ ነቃሁ።

የሰው ህልውና

በጌልበት ሰይህን ወይም በሀብት
በወገኑ ሰይህን በቀለም ትባቱ
መብቱ ታወቅለት የወንድ የሴት
ክብረ ተጠብቶ ተግልቶ ህይወት
የእኩልነት ህንፃ ሆኖ መሰረተ
መክበር አለበት ሰው በሰውነቱ።
ከሁሉ የሚበልጥ የጠራ የበራ
ሰው የሚለይበት ከእንስሳዊ ተራ
የህሊና ሚዛን በጣም የሚያከራ
ሰወች ታደሰናል ከማስተዋል ጋራ።
ይከፋ ይበጁን አመዛዝኖ ፈርዶ
ሰላምን እንደክብ ጦርነትን ንዶ
በህሊናው ደኛ በእራሱ ተገዶ
መኖር ይገባዋል ሰው ከሰው ተዋዶ።
ርእዮት አለመ ካልተስተካከለ
የሰው ህልውና ለገንዘብ ከዋለ
ከራሱ ጥቅም አልፎ ወገኑ ካላለ
የሰው ሰውነት እውቀት የት አለ?
ጣጣን ጣጣ አይገድለው ዝንጃሮን ዝንጃሮ
ጅብን ጅብን አይገድለው ቀበሮን ቀበሮ
እንስሳ እንኳን ሲኖር ወገኑን አክብሮ
ሲደሳው ተጫውቶ ሲርበው ስር ጭሮ
እእምሮ ያለው ሰው ብዙ እውቶ ተምሮ
የአለፈውን ትውልድ ታሪክ ተመራምሮ
እንዴት ተረዳድቶ አይኖርም ተባብሮ?
በቤት በጌረቤት በደብር በሀገር

በአለም በጠቅላላ ሰላም ሰፍኖ እንደኖር
በሆነ ባልሆነው ደርሶ ሰይጣን
ተረዳድቶ ሰርቶ ተከፍሎ እንደበላ
በጌደለ ቁጥር ደሳ ከመመከት
የጠብ የወዝግብ መፍትሄው ወይይት
መሆን ይገባዋል የሰው ግንኙነት።
ወይይትን ትቶ ቡጢ ከመረጠ
ማመዛዘን ትቶ ደሳ ከቆረጠ
የሰው ልጅ ከእንስሳ በምን ተለወጠ?
ሰንት ህዝብ በአለም ጦሙን እያደረ
በእርዛት በጥግት በርህብ እያረረ
በሆነ ባልሆነው ነገር እየጫረ
የሰው ልጅ በከንቱ ሰንት ብር ከሰረ!
ሰንተክ በጦር ሚዳ እንደዋለ ቀረ?
ሰንት ሚሊዮን ብር ለጦር ከሚደፋ
የሰንት ሚሊዮን ሰው ህይወት ከሚጠፋ
ከልግት ሳይ ቢወል እንዴት መልካም ነበር
የተራብ በልቶ የከሰ ቢወፍር።
እንዴ ካንዴ ሰይበልጥ እንዴ ካንዴ ሰያንስ
እንዴ እንዴን ሰይገድለው ደም ሰይመሳለስ
እንደኖር ተስማምቶ የንፁህ ደም ሰይፈሰ
የሰላም አምድ ይቁም የጦርነት ይፍረስ።
ካልተስተካከለ ርእዮት አለመ
ሲጋደል ከኖረ ወንድም ከወንድመ
የሰው ህልውና ምንድን ነው ትርጉሙ?

ምንድን ነው ጋብቻ?

በሊያይም እንኳ እንደ የባህሉ
በየትም የሚኖር ህዝብ በበኩሉ
ጋብቻ መልካም ነው እያለ ሰው ሁሉ
የደረሰ ልጁን መደረ መኪሉ
ከድሮ የመጣ ከአባት የወረሰው
ከህይወቱ ክፍል ከልምዶቹ አንዱ ነው።
ታዲያ የሚገርመው ይኸ ትዳር ማለት
በጥብቅ በጥምና ዝም ብለው ሲያስቡት
ግንኙነታቸው የበለጸገ የሚለት
መሆኑ ቀረና ፍቅርና እኩልነት
የበላይ የበታች የወንድና የሴት
ተብሎ ተከፋፍሎ የማለረግ ልዩነት
ሚሰሩን በሪያ አድርጎ በልዩው ሲገዛት
በሰራችው ቤቷ መብቷን ሲገፍፋት
ሰብአዊነቷን ሴትነቷ ውጦት
የምትረፈገው ለደስታ ለቅንጦት
ሲረፈግ አግብቶ ሳይረፈግ ሲፈታት
ይህን ሁሉ ዘመን ስንት ሽህ አመታት
ይህን የመሰለ የጋብቻ ስርአት
በልምድ ትክክል ነው ተብሎ ታምኖበት
ያላንዳች ጥያቄ ዓረ ሲሰራበት።
መቸም ኑሮ ከሌት መቃብርም ይሞቃል
ይኸም ስርአት ተብሎ በጣም ይደነቃል።
የዚህ አይነት ስርአት አጥብቆ የጌዳው
ሴትን ብቻ አይደለም ወንድንም ጭምር ነው።
ሴቷም በበኩሏ ትዳር ስትመሰርት

ሱም እየረፈገች እላታዊ ድሉት
ሰውየውን ሳይሆን የምትመለከት
በወርሱም በግፍም ያከማቸውን ሀብት
ሰርቶም አጭብርብሮም ያገኘውን ሹመት
ሰውነቱን ሳይሆን የዘረን መሰረት
ጊዜ የሰጠውን ወገንና ጉልበት
የህይወት ትርጉሙ ይኸ የመሰላት
እንዲህ ነው ስለበል ያላት አስተያየት።
መንቅርጠጡን ትተን ከባህል ከርቻ
ባንድነት ተባብረን ለዚህ ችግር መፍቻ
እስቲ መልስ እንረፈግ ምንድን ነው ጋብቻ?

ምንድን ነው ጋብቻ?

ግብረሰባ ብቻ!

ጋብቻ ከሆነ ግብረሰባ ብቻ
ለይቶ ከላወቀ ፍቅርን ከጥላቻ
የተፈጥሮን ትእዛዝ ፈፅሞ እንደእንሰሳ
ሰው እቃ ይመስል ወደቶ ከተነሳ
ከጊደኛው ይልቅ ለራሱ ከሳሳ
እስቲ መልሱልኝ ይህንን ባጭረ
የጋብቻ ትርጉም ምንድን ነው ምስጢረ?

ምንድን ነው ጋብቻ?

ዘር መተካት ብቻ!

ዘር መተካት መልካም፤ ያለ ነው የነበር
የእናት የአባት ማለረግ በጣም የሚያስከብር
ለራሱ ብቻ ሳይሆን ጠቃሚ ለሀገር።
ሲያስጠራ የሚኖር መልካም ሱም የሚያተርፍ
መውለድ ብቻ አይደለም ዘር ተክቶ ማለፍ።
ለወገን መመኪያ ለሀገር ነፃነት
አወቆ የማይለውጥ እውነትን በሀሰት።
መንፈስ ጠንካራ የማይርበተበት

ሳመነበት ነገር የሚቶም በድፍረት
ጠቅሞ የሚጠቀም ልጅ የሚወጣበት
ፍቅር ካለው ቤት ነው ሰላም ከሞላበት።

ምንድን ነው ጋብቻ?

ወግ ለማድረስ ብቻ!

እገሊት እገሊ ሲዳረ ሲኪሉ
በቤት በደባባይ ተከብረው ሲሙሉ
ቤት ይዘው፤ ልጅ ወልደው እርስዎ ሲባሉ
ከማን አንሹ ነው እኔስ በእኔነቴ
የማልከበረው በባሌ በሚሉቴ
የማልከበረው በልጅ በቤቴ?
ጌረቤቴን ልምሰል በሚል መንፈስ ብቻ
እንደህ በቀሳሉ አይሰላም ጋብቻ።
የሴት ሴትነቷ የወንድ ወንድነቱ
ፍቅርና እኩልነት ሁዋ መሰረቱ
በደንብ ተጠብቶ መብቷ መብቱ
ቢያጤ፤ ቢደላቸው፤ ቢያዝኑ ቢደሰቱ
የትዳርን ደስታ ከነአላፈነቱ
የትዳርን ጣጣ ተከፍለው ሁለቱ
ሊዋረ ይገባል ተሳስበው በውነቱ።
ከልተመከከረ አብረው እየዋረ
ከልተደገገፉ አብረው እየሰረ
የጋብቻ ትርጉም ምንድን ነው ምስጢሩ?
በመናናቅ ይሁን ወይም በጥላቻ
የትዳር ጊደኛ ካለ ለኔ ብቻ
እስቲ መልሱልኝ ምንድን ነው ጋብቻ?
ጋብቻ የሚሞት ትዳር የሚደብር
በምክክር እንጅ አይደል በፈክክር።
ያ በዚህ ጌደለ፤ ይኸ በዚህ ሞላ
እያለ ሁልጊዜ ባል ሚስት ከተጣለ

እሷ ግራ ስትል እሱ ቀኝ ከዘረ
እሷ ስትቀልድ እሱ ካመረረ
በሆነ ባልሆነው ቂም እየቋጠረ
በነጋ በጠባ ልቡ ከሸከረ
ደክፋ ደብጁን ካልተመከከረ
እንደት ይዘለቃል ሰው አብሮ እየዋረ?
ሰራሰ ይቀየራል አለቃ ከከፋ
ወደጅም ይቀየራል ከግ ሰው ከጠፋ፤
ትዳር ካልተመቸ ጭቅጭቅ አፍርቶ
እስቲ የት ይሄዳል ሰው ከቤቱ ወጥቶ?
በመግባባት እንጅ በመመከከር
በመዋደድ እንጅ በመከባበር
አይሰላም በቀንጃ እርሻና ትዳር።
አስር ቢዋደድ አስር ቢግክረ
መጣለት አይቀርም አብረው እየዋረ።
ወይ ባነጋገሯ ወይ ባነጋገረ
ወይም ባሰራሯ ወይም ባሰራረ
ባለመስተዋዋል ድንገት ቢቃቀረ
ብዙ ጊዜ ሳያልፍ ሳይውሉ ሳያድረ
ማረኝ! ማረኝ! ብለው እርት ካልወረደ
ትንሹ ጠብ ያድጋል ስር እየሰደደ።
ጠብና በሽታ ጊዜ ከተሰጠው
በቅርብ አይገኝም መድሀኒት እረት ነው።
እንኳን ስሜት ያለው እሚያውቅ አይቶ ሰምቶ
ሰውን የመሰለ ህያው ፍጡር ቀርቶ
ደንጊያ እንኳን ይጋጫል ጌን ለጌን ተኝቶ።
ምንድን ነው ጋብቻ?
ጋብቻ ካልሆነ ግብረሰጋ ብቻ
ጋብቻ ካልሆነ ዘር መተካት ብቻ
ጋብቻ ካልሆነ ወግ ለማድረስ ብቻ

የዚህ ሁሉ ጠፍሮ ግሰሪያና መፍቻ
 ግጥሚያ ግድግዳው ምሰሰው ድጋፉ
 ከውፃዊ እንዲሁ ወደ በባህር በክፉ
 ሰብአዊ እንዲሁ ወደ ሁሉን አጠቃሉ
 ተዘዝዋ መፃፍ ነው ለንተ! ለንቶ! ብሎ።
 በነጋ በጠባ ጠጅ ከሚጠጣ
 ሙግ ከሚበላ ሲገባ ሲወጣ
 ገንዘብ ሳይቸገረው ቤት ሰላም ከአጣ
 ሲያጣ ሆዱን አስሮ ሲያገኝ ጌመን በልቶ
 ከልጆቹ ጋራ ተሳፍቶ ተጫውቶ
 ከባለቤቱ ከልብ ተወያይቶ
 የሚፃፍ ይበልጣል ሰላምን እገኛቱ።
 ይራብኝ ሲርብህ ይጥግኝ ሰትጠግ
 ደስታህን እንጅ ሀዘንህን አልሰግ
 ብህ የምታሰብ እንደመልካም እናት
 ፍቅር እርራሄ እወቀት ያላት ቤት
 ያገባ ወንድ ነው እድለኛ ግለት።
 ባልም በበኩሉ ለሚሰት የሚመቸው
 ሀዘንሽ ሀዘኔ ደስታሽ ደስታዬ ነው
 ብሎ ልክ እንደሲ የልቡን በር ከፍቶ
 ዝቅ እድርጌ ሳይሆን እንደእኩያው አይቶ
 ሚስቱ ስልሆነች በእሷ ተመክቶ
 አክብሯት ሲፃፍ ነው ምስጢሩን አዋይቶ።
 በቃልኪዳን ሀብል በፍቅር ሰንሰለት
 ተከባብሮ ሲፃፍ አቲትና አቲት
 ልጅ ያላሳቀቀን ያላንዳች ፍርሀት
 በእናቱ በእባቱ ኩርቶ ሲደሰት
 አምሮ ተቀግብሮ ሰላም ሰፍፃፀት
 የሚያስቀና ትዳር እንደህ ያለ ቤት
 ምንኛ መልካም ነው ጥረ በረከት።

የባህል ተፅእኖ

ባህል ግለት ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ የአስተሳሰብ፣
 የእነጋገርና የግብር ልግድ ነው። አብዛኛውን ጊዜ
 በተለምዶ እንደህ ግድረግ ይገባል፤ ይኸ ነውር ነው
 ይባላል እንጅ የጉዳዩ መነሻ ወይም ስረመሰረቱ ይኸ ነው
 ተብሎ አይታወቅም። ባህል ከትውልድ ወደትውልድ
 የሚተላለፈውም በገለፃና በማስተዋል ሳይሆን በድርጊት
 ነው። አዲሱ ትውልድ በቤተሰቡና በህብረተሰቡ እንደህ
 እድርግ፤ እንደህ አታድርግ እየተባለ ባህሉን ይግራል።
 የባህሉን ተፅእኖ አክብሮ ሲፃፍ ውዋ ይባላል። ስነምግባሩ
 ከወረሰው ባህላዊ ልምድ ጋር አልጣጣም ሲል ደግሞ
 ባለጌ የሚል ስም ይወጣለታል። ልጅ እገረን ትውልድ
 ውዋ፣ ባለጌ እያለ እንደገልገል በቅሎ የሚያገራውና
 እንደወይረን የሚያቀናው በእድሜ ጠና ያለው ትውልድ
 ነው።

ባህል ከነባሩ ትውልድ ወደአዲሱ ትውልድ
 እንደተላለፍ በሚደረገው ጥረት ዘወትር የሚለፈፈው
 ቤተሰባዊና ህብረተሰባዊ መፈክር ታላቅህንና የጠላይህን
 አክብሮ የሚለው ነው። ታላቅንና የጠላይን ግክፈር ሲባል
 ደግሞ አጠፋህ አለማህ ሳይሉ ባህላዊ ትእዛዝን መፈፀም
 ግለት ነው። ነባሩ ትውልድ ከአዲሱ ትውልድ የጠለጠፍ
 የተሻለ እወቀትና ፍትህ ሲፃፈው ታላቅህንና የጠላይህን
 አክብሮ የሚለውን መፈክር መከተሉ ይኸን ያህል
 አያስቸግርም። እወቀት ሲያንሰና ፍትህ ሲገደል ግን
 መፈክሩ ቅጥ የአጣ ባህላዊ ጭቆና ይሆናል። ተብድሎ
 እንደገና ግረኝ ብሎ መጠየቅ እጅግ በጣም ከባድ ነው።
 አጥፊ መሰሉ መታየትም ሌላ ራሱን የቻለ ሽክም ነው።

ይኸን አይነት ባህላዊ ተፅእኖ የሚገልፅ አንድ አፈታሪክ አለ። ከአለታት አንድ ቀን አንድ ሰው እረት መንገድ በእግረ ሲጊዝ ውሉ ከአሰበው በታ ሰይደርሰ መሸበት። የአካባቢው ህዝብ ግንባታ ብሉ ሰይጣይት እግር የአደረሰውን እንግዳ በደሱታ ተቀብሎ፤ በሚገባ አስተናግዶ መሸጉት ልምድ መሆኑ ለዚህ መንገደኛ አመቻ ሆነለት።

ፀሀይ ገብታ ድግዝግዝ ግለት ሲጀምር እረኞች መንጋቸውን እየነዱ ወደቤታቸው ሲሄዱ መንገደኛው ተከተላቸው። ከመንደሩ ሲደርሱ ከአንድ ቤት በር አጠገብ ቆመና «ከዚህ ቤት እንደምን ዋላችሁ፤ መሸአዳሪ እንግዳ ነኝ» አለ። የቤቱ አባወራም ወጣና «ቤት ለእንግዳ» ብሎ ይዘት ገባ።

በአካባቢው የገበረ ልማድ፤ ገበረዎችና እረኞች በየተግባራቸው ወላው ወደቤት ሲገቡ እራት ተዘጋጅቶ እስኪቀርብ ድረስ መክሰስ ወይም መቶ ይሰጣቸዋል። አጠካኛውን ጊዜ ለመክሰስ የሚቀርቡ ቶሎንና ንፍሮን የመሳሰሉ ከጥራጥረ እህል የተዘጋጁ ምግቦች ናቸው። ጊዜው የእሸት ጊዜ ከሆነ ደግሞ መክሰሱ ያው እሸት ይሆናል። ይኸ እንግዳ የመጣበት ጊዜ የእሸት ጊዜ ነበር።

እንግዳው የአረፈበት ቤተሰብ በወቅቱ ለመክሰስ ያዘጋጀው የጣቂላ እሸት ሆነ። የጣቂላ እሸቱን እየፈለፈለ መብላት የፈለገ ጥረውን፤ እሳት ይንካው ያለ ግንፍሎውን ሲከመኩም አመሸና በመወረሻ እራት ቀረበ።

የዚህ አካባቢ ባህል፤ ልጆች ከትልቶች ጋር ከአንድ ሞሰብ ቀርበው አብረው እንደበሉ አይፈቅድም። እራት በሚበላበት ጊዜም መጀመሪያ እሚበሉት ትልቶች ናቸው። ልጆች ሲያሸቱ አምሸተው የትልቶችን ትራፊ ይበላሉ። በጣም ወግ አጥባቂ በሆነ ቤተሰብ ግን ትልቶች በልተው እስኪያበቁ ቁጥ ግብራትም አለ። ይኸ ሁሉ የሚደረገው

ልጅ ሰነሰርአት እንደያወቅና ባህሉን እንደግር ነው። ከዚህም ቤት ትልቶች እራት ሲበሉ አንድ ጉብል ልጅ ከእናቱ ጌን ተቀምጦ አሁንን አሁን ይጨርሱ እያለ አይን አይን ያይ ነበር። ከክብት ጋር ሲመናተል ውሉ እነሱ በልተው እስኪያበቁ መጠበቁ አልበታው ብሎ፤ ለመክሰስ ቀርቦ የነበረው የጣቂላ እሸት ያልታሰበ መዘዝ ወመረበት።

ባቂላ ምግብነት ጠቃሚ ሳለ ከሆድ ወስጥ ገብቶ መሳወስ ሲጀምር ብዙ ጥንቃቄ ይጠይቃል። እሸቱን በተለይ ግግሽ በግግሽ ከንፋስ የተሰራ ነው የሚመስል። ባቂላ ቀረ ፈለ ቀረ የሚባለውም ለዚህ ነው። ገና መጣሁ ቀረሁ ሲል ቶሎ ወደመፀደጃ በታ ያልሄደ ሰው መዋረዱ ለይኩን ነው። ታዲያ በዚህ አካባቢ የሚኖር ለአቅመ አዳምና ለአቅመ ሄዋን የደረሰ ክስው ፊት ከተሳተው (ክፈላ) እድሜ ልኩን የቁም መት ሆኖ ነው የሚኖር። አገር ለቶ የሚጠፋም ሞልቷል። እንኳን የፈሳው ሰው፤ ወረ የሚያናፍሰው እንኳን ታሉን ሞልቶ መናገር እየከበደው «ተሳተው፤ አመሰጠው፤ እርቶት አሰግ፤» እያለ ነው የሚያውራ። ያልታደለ ባልና ሚስት እንቅልፉ እየቅል ነው እሚባለው ተረትም የመጣው ከዚህ አስተሳሰብ ነው። ስንት ለባ፤ ወሸታምና ቀማኛ ልቡን ሞልቶ ፀሀይ በሚሞቅበት አገር ክስው ፊት የፈሳ ሰው አንገቱን ደፍቶ አፉን አጣሞ ቂጡን ሲያሳግ ይዋራል። ክስው ጋር ተጣልቶ አፍ ከተካፈተም የአሁኖች ወገን ሆኖ ግረፉ ነው።

ታዲያ መክሰስ ሆኖ ሲበላ ያመሸው የጣቂላ እሸት እንግዳው በረፈበት ቤት ያደረሰው ታሪክም ከዚህ የባህል ተፅእኖ ጋር የተያያዘ ነው። ከእናቱ አጠገብ የተቀመጠው ልጅ ጀምሮ ወጥታ እስከትጠልቅ ሲከላተም ስለዋለ እራቱን በልቶ ቶሎ ጥቅልል ብዬ እተኛለሁ እያለ ያንሰላሰላል። ትልቶች ግን እሱን «ምግብ በአፍህ ይዘህ አትናገር!» እያሉ

ዘላለም እንደግዴሞሁበት ሁሉ የጌረሱት ከጌንጫቸው ተቋጥሮ እንድታረክ ይጨርሳሉ።

ከዚህ መካከል ሲትቶዋ እንጂራ አልቶ ልትጨምር ስትንጠራራ እድሜ ለባቂባ በትልቅ ተሳታፊ። የወለደ እንጂቷን ለጊዜው በባህላዊ መንተከፍረት ገታችና «ምን ከአጠገቢ ሆነህ ትዝረጠረጠለህ!» ብላ ከጌኗ የተቀመጠውን ልጇን በወጥ እጇ ደሰቀችው። ልጇም የባህሉን ተፅእኖ በግወት «የመጨረሻ አርግልኝ» ብሎ ዝም አለ። ተኪሺ እናቱ መሆኗንም ግጥም አድርጌ አውቋል።

ሁለት ሰዓት ደቂቃ ሳይሞላ አባት የወ ባፉ ምግብ ይዞ ንጥሽ መጠባት። ከአፉ ያለው ምግብ ተፈናጥሮ እንዲያወጣ አፉን በጋቢው እፍን አድርጌ ሀጢ ሲል ደፋርና ጨስ መውጫ አያጣም እንደሉ ንጥሻው ወደሌላ እርቶት ተሰወጦ አረፈ። በሆዱ «እድሜ ለብልሂ ሚስቲ» አለና «ይኸ ልጅ ሲነግረት አይሰግም! እየበላን ሊያራብን ነው እንደ?» አለና እርሻ በሞረደው እጅ ልጅን በጥሬ አከናከው።

ይኸ ልጅ ችግረ ሲጠናበት ጊዜ «የቀረ እራት ይቅር፤ ልተኛ» ብሎ ሲነሳ «እራትህን ሳትበላ እትሄድም» ተብሎ ተቀመጠ። ለነገረ እንደትልቶቹ አስቀራብህ ብሎ ለሰማይታገል በሹክ ሹክታ ሲተነፍስ አምሽቱ ነው እንጅ እንደባቂባው ቢሆን ይኸ ልጅም ሲንጣጣ ያመሽ ነበር። ባልና ሚስትም «እንግዳ ሲመጣ እግይቀርብ ምግብ በልተን ተዋረድን» እያሉ በሆዳቸው በጣም ተፀፀቱ። «ደግነቱ እንግዳው በመጣ እግረ ጧት እጫሄድ ከመሆኑ በላይ እጫፍቀው ሰው የለውምና ጉድ አያወጣም፤ ከአገረ ከገባ በሂላም እንደፈለገ ያምቧርቅ። ሲሆን ከአገረም ቢሆን በጌ ሰራችን ከብደት አያወራ ይሆናል» እያሉ በየገላቸው ሲያብላሉ እንግዳው ደግሞ የጌረሰውን እውጣላሁ ሲል እንደግነት አደረገውና ሲሰል ቀደድ

አደረገና የባቂባ ግብር ድርሻውን ከፈለ።

እንግዳው የተቀመጠው ከልጅ ራት ብሎ ለሰነበር እንደእናቲቱና እንደአባት የወ እጅን ሰዶ እግይደርስበት በመሆኑ ከተቀመጠበት ብድግ ብሎ መንገድ ጀመረ። የቤቱ ባለቤትም «እንግዳ የት ሊሄድ ነው?» ብሎ ጠየቀ። እንግዳውም «ይኸውን መከረኛ ልጅ ልግታ» አለ ይባላል።

ተጠየቅ

የድሮ አባቶቻችን ከዳኛ ፊት ቀርቦ ው፤

«ተጠየቅ!»

«ልጠየቅ!»

«ግር እሳጥ»

«ግር እገባ» እየተባባሉ ይሟገቱ ነበር ይባላል።

ከሰሸ «ተጠየቅ» ሲል ተከሰሽ «ልጠየቅ» ይላል።
ከሰሸ «ግር እሳጥ» ሲል፤ ተከሰሽ «ግር እገባ» ይላል።
ከዚህም በላይ ብዙውን ጊዜ ሙገት የሚካሄደው በግጥም
ነበር አሉ። ታዲያ ሙገትም ግጥምም የሁሉ ሰው ስጦታ
አይደለምና እንደንደ ተከሰሽ «ተጠየቅ» ሲባል
የግጥምባቸው ከሆነ «አገራህ ጠናኝ» ይላል። ጠባቂ አቶም
መሟገት ከፈለገ «ተጠየቅ!» ሲባል «ከጠባቂያ» በግለት
ይመልሳል። ከዚያ ጠባቂው ተነሱ «ልጠየቅ!» ይልና
ሙገት ይቀጥላል።

ፍርድም የሚፈረደው በዳኛ ብቻ ሳይሆን በገባኢ
ጭምር ነበር። ከሰሸና ተከሰሽ ጉዳያቸውን አስረድተው
ሲወርሱ ነገር አዋቂ የሆኑ የአካባቢው አዛውንት
በዳኛው ዙሪያ ይቀመጡና እንደ በእንደ እየተነሱ ፍርድ
ይሰጣሉ። ከዚያ ለዳኛው ይድረስ ሲባል ዳኛው ማጠቃለያ
ፍርድ ያስተሳልፋል። የዚህ አይነት የሽንጌ ፍርድ
የተለመደ ነበር አሉ።

ተወልጄ በደግሀብት ቦታ ይዋረ የነበረ እንደ
አፈታሪክ አዋቂ ሽማግሌ ከዚህ በላይ የተጠቀሰውን
የሙገት ዘይቤ የሚያስረዳ ታሪክ እንደቀለጸም፤
እንደቀምነገርም እያደረጉ ሲያወረ ትዝ ይለኛል። ታሪኩም
እንደሚከተለው ነው፤

ከእለታት እንደ ቀን እንደ ደገኛ ገበረ በጣም
የሚወደውና የሚተማመንበት በረው ጠፋበት ይባላል።
ይህ ገበረ ማታ ከብዙቹን ወደበረቱ ሲያስገባ በረውን
ፈቅዶት ነበር። ሟት በረቱን ሲከፍት ግን በረውን
አጣው። በካባቢው ቢፈልግ! ቢፈልግ! ሊያገኘው
አልቻለም። «ለባ ወስዶት ይሆን እንዴ?» ብሎ ተጠራጠረና
ወደአውራ መንገዱ ሂዶ ሲመለከት የከብትና የሰው ፋራ
(ደካ) ተከታትሎ መሄዱን ተረዳ። ቶሎ ወደቤቱ ተመልሶ
ሰጋር በቅሎውን ጫናና ሚስቱ በቸከላ ያዘጋጃቸውን ሰንቅ
ከክርቻው በሂሳ ወደዋ በረውን ፍለጋ ገዛውን ጀመረ።

አውራ መንገዱን ይዞ የበረውንና የለባውን ደካ
እየተከተለ ሲገባገባ ዋለና ከእንደ ትላ መንደር ደረሰ።
ከመንደሩ ሊደርስ ትንሽ ሲቀረው ሲመራው የዋለው
የበረና የሰው ደካ ከመንደረኛው ሰውና የከብት ደካ
ጋር ተቀላቅሎ ለመለየት አስቸገረው። መንደሩን አልፎ
ደካውን እንደገና ለማግኘት ቢሞክርም ሊያገኘው
አልቻለም። «በረዬ ከዚህ መንደር አላለፈም» አለና
ወደመንደሩ ተመለሰ።

ግራ ቀኝ፣ ሽቅብ ቀልቀል እየተመለከተ ሲሄድ
ከእንደ አዳራሽ በር እንደ ትንሽ ልጅ ጭንቅላት
የሚያህል አጥንት በሁለት እጁ ይዞ ሲመነጥ አየ።
አዳራሹን አለፍ ብሎ ወደላይ ሲመለከት፤ መለት አሞራ
አጥንት እየጌተተ ይተራመሳል። «ወይኔ በረዬ ከዚህ
ታርዷል መሰል» አለና ጌራ ብሎ የሚረከተውን አሞራ
አባሮ ሲመለከት የከብት ግምባርና ጭንቅላት ከእነቀንዶ
ወድቶ አየ። የእሱ በረ መሆኑንም በቀንዶ አወቀው።
በተወማሪ በአካባቢው የፈሰሰው ደምና ፈርስ ትኩስ
መሆኑ በግልፅ ይታወቃል።

በረው ከታረደበት አጠገብ የነበረው አዳራሽ
ከምችቶ ብለው ከአሉት የመንደሩ ቤቶች ፈንጠር ያለ

ነበር። ባለበረው «አመል ደለያል ከመሀል» የሚለውን እነጋገር አስታውሰና «የበረዶ ሊባ የዚህ አዳራሽ ባለቤት መሆን አለበት» አለ።

በባህሉ መሰረት ከአሰብሁት ባልደርስ ቀኑ ስለመሸብኘኝ እባካችሁ አሳድረኝ ብሎ መጠየቅና እንግዳ ተቀብሎ ማስተናገድ የተለመደ ስለሆነ በረ ረባጊው ደገኛ በዚህ ልማድ ተስተናግዶ ከዚያ መንደር አደረ።

ከአደረበት ቤት «ምን ደህና መጣህ?» ብለው ሲጠይቁት ታሪኩን ዘርዝሮ ነገራቸው። ከመንደሩ ወጣ ብሎ ስባለው አዳራሽና በአካባቢውም ስጣቸው ምልክቶች ገደምደም አደርጌ ነገራቸው። ያሳደሩት ሰወችም የአዳራሹ ባለቤት አገር ያወቀው፣ ፀሀይ የሞቀው፣ መልጭ ያለ ሊባ መሆኑን ነገረት። ባለፈው ሌሊት፣ ጌህ ሊቀደውን አካባቢ፣ ከአዳራሹ ሂሳ ከአለቺው ጭንጫ በረ አርዶ ሲገፍ አየነው ያሉ ሰወች መዋራቸውንም በተወማሪ ገለፀለት።

ደገኛው ገበረ የአሳደሩት ሰወች የነገሩትን በረ ታርዶ አየን ካሉት ሰወች ቃል ጋር አመሳክሮ፣ እሱም እጅ ከፍንጅ የያዘ አስመሰሎ ወደበፈረ ዳኛ ቀርቦ አቤት አለ። የተጠረጠረውም ሰውየ መልስ እንደሰጠ ተጠርቶ ቀረበ። እንደአጋጣሚ ሆኖ ከሰሸም፣ ተከሰሽም ነገር አዋቂና እንደበታቸው የረታ ነበረ። ከዳኛ ፊት ግራና ቀኝ ቁመው እንደሚከተለው ተሟገቱ ይባላል።

ከሰሸ «ተጠየቅ!»
ተከሰሽ «ልጠየቅ!»
ከሰሸ «በረዶ ጠፍቶ ከደጋ
ቆሳ ወርጄ ፍላጋ
በቅሎዬ ተሽከርካሪ
ሚስቴ አምሳ ጋጋሪ

እንደወሀ ፈሰሽ
እንደአጃ ነግሽ
ደብ! ስደርስ!
ልጄህ ከደጄህ ጮማ ሲጌርስ
አይቸዋለሁ በእርግጥ
ሊባዬ አንተ ነህ ማር እሳጥ!»

ተከሰሽ «በረሀ ቢጠፋ ከደጋ
በፈለግኸው መሸቶ እስኪነጋ
በቅሎህ ብትሽከረከር
ከመሸባት ልታደር
ሚስትህ አምሳ ብትጋገር
ቤተሰቧን ልታሳደር
ወሀ ቢፈስ
የፈሰሰ አይመለስ
አጃ ቢነግስ
ታጭዶ ለፈረሰ
ብቻ ክህህን ለመመለስ
ከቤቴ በሳይ ያለች ጭንጫ
የጅብ የአሞራ መሯሯጫ
ጅብና አሞራ ሲለፉ
ወደል ጮማ ተፉ
ነብህ ያሳወቀ ልጄ ከንፉ
ያንን አንስቶ ከአፉ
አደረገ እንጅ እኔ ሊባ
እንዳሳይደለሁ ማር አገባ!»

ቀረርቶ

ቀረርቶ ከባህላዊ ዜግዎችን መከላከል ከፍተኛ ታሪካዊ ሚና ያለው ቅርሶችን ነው። የምንጠቀምበትም ልባችን ለማደፋፈር፣ ወኔያችን ለመቀስቀስ፣ ጅግንታችን ለማወደስና ጠላታችን ለማስፈራራት ነው። የድሮ አባቶቻችን ለጦርነት ሲዘምቱ «አረጌራው፣ አረ ደኑ» እያለ የሚያንጌራጌር የአዝማራ ቡድን ያሰከትሉ ነበር። የግጥም አይነት ይለያያል እንጂ ቀረርቶን የምንጠቀምበት በድል ጊዜ ብቻ ሳይሆን በጥቃትም ጊዜ ነው። አብዛኛውን ጊዜ በቀረርቶ የሚደረደረው ግጥሞች ከትውልድ ወደትውልድ፣ ከአባት ወደልጅ ሲተላለፉ የዓረፍ የታወቁ ናቸው። እንዲያው ጊዜ ግን አደስ ሁኔታዎችን የሚያንጠባርቁ አዳዲስ ግጥሞች ተፈጥረው ለቶ የው እድገት ይጨምራሉ። ከዚያም ባለውኔ ሁሉ ይጠቀምባቸዋል።

በታሪክ ሂደታችን መሰረት ቀረርቶ የወንዶች ዜግ ነው። እምባጋርንና ጦርነትን የመሰሉት አጋጣሚዎች የሚያተኩረት በወንዶች ላይ ስለሆነም ይሆናል። በገጠረ ባህል፣ አልፎ አልፎ ሴቶች የአቅራቢ እንደሆነ እንደጉድ ተቆጥሮ የብዙ ጊዜ ወሪ ይሆናል። በተለምዶው ወንዶች ሲያቅራረ ሴቶች በአካባቢው ከአሉና ቀኑ ሆኖ ያለው ከሆነ እልልልልል! እያሉ ያደምቃሉ። ቀረርቶና ፈክራ ሲደረደር የሴቶች በአካባቢው መዋር የሚጠቅመው የወንዶችን ልብ በማደፈርና በማነቃነቅ ነው። ሴቶች በወቅቱ ተገኝተው «አበጃህ! እንኪን የእኔ ሆንህ! እሳይ ጆገና!» ሲሉ እንኪን የደፋር ልብ የፈረው ተራራ ሆኖ ቁጭ ይሳል።

በመሰረቱ የገጠረ ህዝብ ዜግና ግጥም የሚግረው

በግንባብና በመፃፍ ሳይሆን በተፈጥሮ ስጦታውና ከአባት በወረሰው ልምድ ነው። ልጆችም የሚግረት በግየት፣ በመስግትና በመላግመድ እንጅ ኪነታዊ ትምህርት አጥንተው አይደለም።

የቀረርቶና የፈክራ ግጥሞች በአብዛኛው የባህሉ ተከፋይ ግለሰብ ዘንድ በሞላ ጌደል የታወቁ ይሁኑ እንጂ ሁሉም ሰው አቅራቢና ፍክሪ አይደለም። በተለይ ሰው በተሰበሰበበት በታ የሚያቅራረና የሚፎክሪ ጥሪ ድምፅ የአላቸው፣ ሀፍረታቸውን የገለጡ፣ አእምሯቸው የተሰበሰበላቸውና የነገር ቅድምተክተል የሚያስታውሱ ሰዎች ናቸው። ነገር ግን አንድ አቅራቢ ግጥሙን ሲደፋ ሁሉም ሰው መቀበል ይችላል። ቀረርቶና ፈክራም እንደዘፈን አቀንቃኝ አለው ማለት ይቻላል።

በቀረርቶ የሚደረደረውን ግጥሞች ሲያንስ በሰስት መክፈል ይቻላል። እንደኛ፣ ባላንጋራን ወዮልህ! የሂሳው ይብላል! አርፈህ ብትቀመጥ ይባላል! የሚል መልእክት ያላቸው ናቸው። በእንጉርጉርና በግጥም የሚደረደረውም እንደሚከተለው ነው።

አሙን አሉ ብሽቸው ይሙን
ቢፈረን አይደለ ቢጠረጥረን።
ድሮ እንዳይመጡበን እንባል ነበረ
እንሂደባቸው ምን ሲል ተጀለረ!
የቡናው ጊዜ ግዛም ይደልቃል
ታጠቅ መጣሁ ሲሉት ልቡ ይጨነቃል።
ቆራጥ ጌባዝና ነብር አንድ ናቸው
ደርሰው ሰው አይነኩም ባልተነኩሷቸው።
አንተም አንቺም ልሰው ቸገረኝ ያንን ሰው
ነገር እንደቀና የሚያመላልሰው።
ግጥም ነው ጭልጥ ነው ውሃ አይላመጥም
ጠላት ወዳጅ ሳይሆን አልላግመጥም።

ጠጉሪ ሲገረጣ እኔ ሰባል አንቱ
 ልቤ ደጅ አደረ ምንድን ነው ብልህቱ።
 ወሽልሽል ነው አልጠበቀም እርቁ
 አውድማው ይለቅለቅ በርቹም አይራቁ።
 ጀግና የጀግና ልጅ የጭንጫ በርበሪ
 ጠላት ያሰዘንታል በዚህ በወረ።

ታገሎ ተዋግቶና ተግግቶ ድል የአደረገ ደግሞ
 እንደዚህ ብሎ ያቅራራል፤
 ከአባቱ በድማ ቢተኛ ያ በረ
 ኩታኩተው ኩታኩተው አደረጉት አውረ።
 ተኩሰው ላይመቱ ተግግተው ላይረቱ
 የተኛውን ጀግና ቀስቀሱት ከንቱ።
 ልብ ይሰጣችሁ ደግሞ ጠብ አታንሱ
 ጀግና ሰው ቶራጥ ነው አይሰሰም ለነብሱ።

ታገሎ የወደቀ፣ ተዋግቶ የተሸነፈና ተግግቶ
 የተረታም የሚያንጉራጉረውና የሚደረድረው ግጥም
 አለው። ግጥሞቹም የቁጭትና የበቀል መግለጫዎች
 ናቸው። ወይ ቁጭቱን እስኪወጣ ወይም ከህዜ ባዘነ
 ጥቃቱን ችል ብሎ እስኪተወው እንደዚህ እያለ ያንጉንጉራል፤
 ወይ ተሎ ግደለኝ ወይ እድሌን በርከው
 ሆዴ ሊቀደድ ነው ሲነደኝ የማከው።
 ጠጅ ፈሰሰብኝ በዚያ በቀልቀለት
 ያንን የሚያቃና ወይ ጉልበት! ወይ ጉልበት!
 ታርሰም ተሸምቶም ይበላል እንጂራ
 ጥቃት እንገብጋቢው የሞት በልንጅራ።
 ከላጉረመረመ አይበላም አንበሳ
 ወንድ ልጅ ሞኝ ነው በደሴን ከረሳ።
 ሰሪ ዩ ተቀዶ ከጉልበት ላይ

እንግዲህ ብስፋው ሰሪ አይሆንም ወይ?

እንደንደ እንደዚህ ሲያንጉራገርና ሲተክዝ ኑር
 ህዜና በታ ሲያመቸው ብድረን ይመልሳል። አብዛኛውን
 ህዜ ግን እድሜ ለአገር ሽግግሉ ከጠላቱ ጋር ታርቆ
 በሰላም ይዋራል።

ፊክራ

ፊክራና ቀረርቶ መልእክታቸው አንድ አይነት ነው። አደራደራቸውም ቅደም ተከተል አለው። ፎካሪ «እካኪ ዘራፍ!» ብሎ የሚነሳ፤ እቅራሪ «እረጌራው! እረ ደኑ!» ብሎ በእንጉርጉር ዜማ ሁለት ሰባት ያህል ገጥሞ ከወረደ በኋላ ነው። የግለጋደት ደግሞ በሰንኝ አጣጣቸውና በዚያ አወራረዳቸው ነው። የቀረርቶ ገጥሞ እኩዛኛውን ጊዜ ከዚያው ጋር ዘለግለግ ብሎ ይሄዳል። የፊክራ ገጥሞ ግን እንደፎካሪው አተነፋረሰ አጠር አጠር ያለ ነው። ገጥሙን ከሰታወሰ፤ የሰው ፊት ከልፈራና ወኔ ከለው፤ ድምፁ ጋንጉንቸር (እንቁራሪት) የዋጠ የሚመስለው ሰው ሁሉ መፍክር ይችላል። ቀረርቶ ግን በተወግሪ ከለሌ ድምፅ ይጠይቃል።

ተወልጄ በደግሀብት የገጠር ልምድ ወጣቱ ሁሉ ፊክራ የሚግረውና የሚዘርፈው ብዙውን ጊዜ በሰርግ ወቅት ነው። ሴት ልጅን የሚደር ሁሉ እንደእቅመ ለፍክሪ አማች ሽልማት ስለሚሰጥ መሸራው ለመፍክር ተዘጋጅቶ ነው የሚሄድ። የሴት መሸራ ወገንም

«አይነቶሉ፤ ሽንጡዘላ ቶንጆ የወለደ እንደሆን፤

አማች ታመጣለች፤ ዋሰ ጠባቂ እሚሆን።» ብሎ እቅራርቶ መሸራይቱንና ቤተሰቧን የሚያወድስ ፊክራ ይዘርፋል።

እገሌ እንደት ያለ አማች ወጣለች! ተብሎ የሚወራው መሸራው አምተ ከሰታራና በተሰለፈበት ባለጤያ ሲሆን ነው። መያውና ልባናው ከተስተካከለ አጠረ ቀጠነ፤ ቀላ ጠቆረ፤ ከሳ ወፈረ፤ መልኩቀና ሆነ አልሆነ፤ ተብሎ እምብዛም አይታግም። የሚደረደረው

የፊክራ ገጥምም ይህን ነጥብ በደንብ ያስረዳል። ለምሳሌ፤
አንዳንድ መሸራ ተነስቶ እንደዚህ ብሎ ይፎክራል፤

መልኩ ጉዳጉድ ዝንጃሮ መሳይ

ሳት ሳት የሚለው አምባጊሮ ሲያይ!

አቀጣጠኑ ከሳር ይብሳል

ወደረኞቹ የገቡት አሳር!

ድንጋያ ቢሳሳ አይቆረሰም

ጃግና ለጠላት አይቀመጥም!

ከጋደኞቹ ሌት የተለየ

እንደአጥቢያ ኩኩብ ሲነጋ ታየ!

ጃግናው መበረቁ

ደረሰባቸው ሳይታጠቁ!

ወንድ ውሽንፍር

በየሄደበት የማያሳፍር!

እናንተ ሆየ እስቲ ሰው ጥረ

ልባደንዳና አምተኩረ!

ከዘራቸው ነው ከምድጃቸው

አይቆርሰም ፈሪ ከሞሰባቸው!

ጌብዝ የሰረጃው ሰው

ይፍረክረክል ጉልበት ሳያንሰው!

ገጥምጥም ያለው እንደበቅሎ እቃ

የተናገረው እንደ እሚባቃ!

ትንሽ ትልቁን ሰው አቋጣሪ

ወገን ጠባቂ ይሉኝታ ፈሪ

ፍርድ እንዳይጉድል ተከራካሪ

አገረን ወዳጅ ወገኑን አኩሪ

ልቡን ያመነ እንደፈጣሪ!

እንኳን እናቱ የወለደችው

አማቱ ኩራች የተጋባችው!

ከወለደ አይቀር ካልቀረ ምጡ

እንደገናው ነው እንደረመጡ!

የገበረ ልጅ የሆነና በእርሻ መያወ የሚከራው
ደግሞ እንደሚከተለው ይፈክራል፤
ያልሰራሁትን አልዋሽም እኔ
በእርሻ ልፍክር ከነወይረኔ
አባቱ ወንዝ አስታራቂ
እናቱ ጥረ ጠግቂ
ልጅ ገበረ መሪት ሰንጣቂ
ሞረር ቀንበረን አራቂ አጥባቂ
ደገት ከሚደ አደባባቂ
በብዙ አገራት ሸርፋ አስጨናቂ
ደግሰ ጠምቶ ወገን ጠያቂ
የአባ መስጠት ልጅ የአባ ለጋስ
ሙግ ቢቶረጥ ጠጅ ቢፈሰ
ሰው የጠገበ የበላ አይመስለው
የጅግዓቹ ዘር ግለት ይኸ ነው።
እናቱን አኩሪ የእህት መከታ
የገበረ እውራ የበራ ጌታ!
የዚያች ቅንጅ ባል የአንገተ ጥረ
ከውንውን ያለው እርሻው መንጠረ።

አባቱ ቂስ ወይም መምህር የሆነ መሽራ ረደል
ቶጥሮ ደዊት መድገም የሚችል ከሆነና በእርሻ
የሚተደደር ከሆነ ከላይ ከተጠቀሰው የገበረ ፈክራ
የሚከተለውን ይጨምራል፤

እሁድ ቅዳሜ ደዊት ቶጣሪ
ሰኞ ማክሰኞ በረ አባራራ።
ሲሄድ ከሰላሳ ሲመለስ ብርቱ

የመምህረ ልጅ የወንጌል ምርቱ።

እሁቱ የተደረሻለት ወንድም ደግሞ ቀንጅናዋን፤
መያዋንና ገበረ መልካምነቷን እየዘረዘረ ይፈክራል። ስም
ይወጣ ከቤት ይቀበል ጌረቤት፤ ባለቤቱ ያቃለለውን አሞሌ
ባለእዳ አይቀበለውም፤ የሚለውን በግወት እሁቱን
እንደዚህ ብሎ በፈክራ ያሞግሳል፤

መሽሪት ባለመያይቱ
ሀሰት እንደሆነ ትታይ ኩታይቱ
የአደገደግሂት የለበስሂት!
መሽሪት አይነ ቶሎይቱ
ተኩላ ለብሳ የሚያምርባቱ!
ሲሰራት ውሎ ሲሰራት አድሮ
ደክሞ የተዋት የሴት ወይዘሮ!
መልክና ጠባይ የሰጣት አብሮ
ወገኑን ፈቃጅ አንገቷ ዙሮ።
የአባ ለጋስ ልጅ የአባ መስጠት
ግለት ታወቃለች ብሉት ጠጡት።
እንጂቷ ቀጭን ለሁሉ አሳቢ
ወደጅ መጋቢ ወገን ሰብሳቢ!

ሰው ሊያስቅ ወዋታ ሊያደምቅና ፈሪ ነው ተብሎ
የሚታግ የመንደር አውደልደይ ሊነካ የፈለገ ሚኒ
በበኩሉ እንደዚህ እያለ በሰቅ ይወርሳል፤

ዘራፍ! ዘራፍ! ዘራፍ! አካኪ ዘራፍ!

የደረቀ ወንዝ ተሻጋሪ

የሞተ ፈረስ ጋሳቢ

ጦር መጣ ሲሉት ከግጅት ገቢ።

ቀጠንጠን ያለው እንደምስር ወጥ

ጦር መጣ ሲሉት ፊት ፊት የሚሮጥ።

አምና ቀበሮ ዘንድሮ ድመት

ገድሉ ፈካሪ ከአግቾቹ ፊት።
በዚህ ወንድነቱ ሲገርግቸው አግት
አይጥ ሲደነፋ
አጅረ ዘሉ ከቶፋ!

የተገላቢጦ

ተፈጥሮ ባደለው በእእምሮው ተጠቅሞ
መሳሪያ ፈልሰፎ ሰጠባብ አጠራቅሞ
በራሱ አውጠንጥዎ እቅድ አዘጋጅቶ
እጁን ከራሱ ጋር ባንድ ሳይ አሰማምቶ
ያቅረባ አዋቂ የእጅ ሰራ ሰርቶ
አይገባውም ወይ ተመስገዋ መፃር?
እንኳን ስለመሰገን ለህይወት መከበር
ሊታወስ ይገባል ተፅፎ ሊነገር።
ያለፈውን ትውልድ ሰራ ስልጣኔ
የወቀቱን ደረጃ የሀብቱን ምጣኔ
የምንለክበት ሚዛኑ መሰረሪያው
ሸክላው አይደለም ወይ አዋቂው የሰራው?
ብረቱ አይደለም ወይ ባለእጁ የሰራው?
ህንፃው አይደለም ወይ አናፂው የሰራው?
ያለፈው ወሳታው ተቆፍሮ ወጥቶ
አድናቆት አቅርፎ በገባ ኢ ታይቶ
የዘረውም ትውልድ በእግረ ተተክቶ
ካለፈው ተምሮ የጠለጠ ሰርቶ
ስድብን አተረፈ መመስገኑ ቀርቶ።
መሆኑ ይገርማል የተገላቢጦ
ብልህ መሰደቡ ደንቆሮው ተቀምጦ።
ቀሚሰና ኩታ ሰርቶ ባለበሰ
ተከብሮ እንደመፃር እየተሞገሰ
በተወለደበት ተንቶ ባገረ
ሸግኔ ተብሎ ሲሰደብ መፃረ
እስከ ምን ይባላል ምንድን ነው ምስጢሩ?

ግረሽ መጥረቢያ በቀረበ ስሉ
 እንዴት ይሰደባል ቀጥታዊ ነው ተብሎ?
 እራስ ያሰበውን በሰራ ግሳ የት
 ያስከብራል እንደ ያስታል ወይ እውቀት?
 አወይ አለግወት አለመመራመር
 አዋቂው ተንቶ ደንቶሮው ይከበር!
 መልኩን አሳምሮ ጌጣጌጥ ሰጥቶ
 የደረቀ ቅርበት በጥበብ አልፍቶ
 እዘጋጅቶ ቢያቀርብ ለህብረተሰቡ
 እነሐቶ እንገተቢስ እነሐቶ እያሰቡ
 በሰራው ተደንቀው ከመስጠት ምስጋና
 ፋቂ ብለው አመት ይፋቃቸውና።
 ሲረገጥ የዋረ ንፋስ ሲበትነው
 አፈረን በወህ እንደሊጥ አቡክተው
 በጠቢብ እጃቸው እጅግ አሳምረው
 ምጣድና ወጭት ድስት እንሰራ ሰርተው
 ለህዝብ በቀረቡ ተወንቀው ተጠበው
 ሲሰደቡ ዋረ ሸክሳ ሰሪ ተብለው።
 ምን ያለ ነገር ነው የተገላቢጦ
 ብልሁ ተሰደበ ደንቶሮው ተቀምጦ።
 በብርድ ተቆራምዶ በፀሀይ ተቃጥሎ
 ክረምት በጋ ሰይፈ ደር አድሮ ደግ ውሎ
 በያይነቱ ዘርቶ አርሞ ጌልጉሎ
 አምርቶ በበላ ከላይ ከታች ብሎ
 ገበረ እንኳን ታግ አፈር ገፈ ተብሎ።
 የገበረውን ምርት የባለእጅን ስራ
 በየበታው ዙሪ ሰብክብ በተራ
 በያይነቱ ጭዋ በበትሎ በፈረስ
 ገበያ ይዞ ወጥቶ ለህዝብ ቢያደርስ
 እነምስጋና ቢሰጡ መቸም ስድብ አያጡ

መጫኛ ነካሽ ነው ብለው ስም አወጡ።
 አወይ አለግወት አለመመራመር
 አዋቂውን ንቶ ደንቶሮውን ግክበር!
 መዘቃን የሚያህል እጅግ የሚያረክ
 የባህል መገለጫ ስሜት የሚነክ
 ከበግ እንደት ክራር ከጭራ መሰንቶ
 አቀናብሮ ቢያቀርብ በጥበብ ተራቶ
 ባህል በጠበቀ በሚያስደስት ዜግ
 ይገርማል ይደንቃል እዝማሪ እንኳን ታግ።
 ምን ያለ ነገር ነው የተገላቢጦ
 ብልሁን መሳደቡ ደንቶሮው ተቀምጦ።
 ሰውን የሚለየው ከራዊት ከከብቱ
 ሰራው አይደለም ወይ እውቀቱ ብልሁቱ?
 ታዲያ ለምን ይህን እንደህ እርስበርሳችን
 መያችን ቢለያይ መሰደዳቸውን?
 እስቲ በፅኑ ገም ብዙን ብናስብ
 ያገለገለ ሰው በመያው ይሰደብ?

ከመግረት ሰርቶ መሞት

ገበረ ግረሽ ግንበኛ መደሽ
 እናጢ መጥረቢያ አንጣሪ ግፍሰሽ
 ወታደር ጠብመንጃ ጠላት ግሳደጃ
 መልካም ምግብ መሰሪያ ግለረያ ምድጃ
 አድርገው ሁልጊዜ የሚጠቀሙበት
 ከግእድናት ሁሉ አይበልጥም ወይ ብረት?
 በተጣራ ዘዴ በተራተቀ እውቀት
 ሊታወንት መኪና አድርገው ሰርተውት
 ሰው ከበታ በታ ሰዛዋወርበት
 ደገት አይል ሜዳ ወይንም ቀልቀለት
 ተሸክሞ እሜሂድ ብዙ ኩንታል ጭነት
 ብዙ ጉዳይ ሞልቷል ብዙ ሰርቷል ብረት።
 መሪትንም ለቶ በአየር ይነሳረፋል
 ብረት በብረት ክንፍ አየረን ይቀዝፋል።
 ታላቅ ታልሞ ተሰምቶ የግያውት
 እጅግ ትልቅ ታምር በጣም የሚያስደንቅ
 ሮኪት በመሆን ሰርቷል ትልቅ መያ
 ከግናውቀው አገር ከወደያኛው ወደያ።
 ከወረቃ ደርሶ መጥቷል ተመልሶ
 የተላከበትን ሰራውን ወርሶ።
 ብረት ሲሰራበት ግለቀ አይካድም
 ሲያርስ ሲቆርጥ ሲበር ሲሸከርከር የትም።
 ነገር ግን ቢቀመጥ እንዲሁ ከመሪት
 ከሚመች በታ ወህ አየር ካለበት
 ጥቅም የለሽ ይሆናል ፈጥሞ በመግረት።
 ሰውም እንደዚሁ ብረትን ይመላለል።

በመያው በመሰራት እድሉን ያቃናል፤
 የሌላውንም ሰው እድል ያስምራል።
 ነገር ግን ቁጭ ቢል ልክ እንደብረቱ
 እየሟወተ በድሉ በከንቱ
 ጉልበት ይደክማል አእምሮው ይላሻል
 ያገኘውን ሁሉ ለእኔ ለእኔ ይላል
 የአገር ባለ ወለታ የትወልድ ባለእዳ
 መሆኑን ይረሳል።
 እንደምናይ ሁሉ ዘረ በየቦታው
 እንደንድ ሰው አለ ጭራሽ ግድ የሌለው፤
 ወገኑ ቢቸገር ቢርበው ቢጠግው።
 ሳይሰራ ቢቀር ሰራው ተመዝኖ
 ሁሉም ተጀምሮ ተጀምሮ ተርፎ።
 በግድቱ አይቆመው ወይ አያሳለጠው
 ሰውም በአይኑ አይሞላ ሁሉን ሲገላምጠው።
 ነገ ም ይልና ሰጥቶ ቀጠሮ
 ሁሉን ባለጉዳይ ወደቤቱ አባሮ
 ለሆነ ሳልሆነው ስልክ ሲቀጠቅጥ
 የበላይ ሲመጣ ሲነሳ ሲቀመጥ
 ደግሞም ሲሸቆጠቅጥ
 ክፉ የአይን ሌሊ ብንደኛ መሆኑን
 አለቃው እንደያውቅ ሲራና ተንክሉን
 ጥንቁቅ ሰው የመላካል ሰራውን አክባሪ
 የእውነት ደቀመዝሙር የእውነት ተቆርቋሪ።
 ፊት እንጅ ልብ አያይ ሰው ከሰው ሆኖ ገብቶ
 አለቃው ይሂዳል በዚህ ተደሰቶ።
 ቀጠሮ ያላቸው በነጋው ሲመጡ
 ከበረ ሳይ ቁሞ ጌቶች አሁን ወጡ
 እያለ ዘበኛው ትናንት ያጠናውን
 ጌታውን ለማደን ያሰናብታል ህዝቡን።

ተዘጋ እንደደባላ ቢሮውን ከፋፍተ
 ብሔር ወረቀቱን ጠረጴዛ ትቶ
 አገር ምድረን ዙር ዙር ተንከራቶ
 ከፈለገው ጋራ ተዘሎ ተጫውቶ
 ልክ ይመጣል መስሎ ከሰራ ቶይቶ።
 የደመወዝ ቀን ገን ግንም ሰው ሳይቀድመው
 እሱ ነው ከቢሮ አልፎ የሚቶ የው።
 በሚሰራው ሰራ አንድ ቀን ተከብሮ
 ፍረ ያለው ነገር በገባኤ ተናገሮ
 ወገኑና አገረ ሲጌዶ አንገርጌሮ
 አቅጦ እሚፈቅደውን የበኩሉን ጥሮ
 ጠቅሞ ሳይጠቀም ሳይሰግ ተመክሮ
 ፍረው ሳይበላ እውቀቱን ከምሮ
 ይሞታል ጉልበቱን ለምስጥ ቋጥሮ።
 ሆልጊዜ እምባጭ ነው ውህ ቢወገጥ
 እንደሊጥ አይወፍር ወይ አይለጠልጥ
 አንደንድ ሰው ደግሞ ተመክሮ ተዘክሮ
 እንደሰው ተምሮ ህ ሆ ብሎ ቶጥሮ
 ደልቶት መዋር ሲችል ስሙን አሳምሮ
 የእድሉ ባለቤት እሱ እንደሆነ አውቶ
 እንደሰው ሳይሰራ ወገቡን አጥብቶ
 እናቲ በእድሉ ምን ያሳዝንሻል
 በውነቱን እንደ ሀብቱንን ወልደሻል?
 እያለ ሲያግርር አንድ ቀን ሳይጠገብ
 ሆልጊዜ ይዋራል ሲያዝን ሲሰገበገብ።
 በሀሳፊ ነቱ ሲጫወት ሲያሳግጥ
 ጋደኛው ሲበዝን ሲቀልድ ሲግግጥ
 ሲሰራ የሚውል አንድም ሳይቀመጥ
 ምስጋና ሲገባው መልካም ስላሰራ
 የሚያገኘው አሸመር የሚያየው መከራ

አያልቅም ተነገሮ ጭራሽ አይወራ!
 ለምን አጋፈጥኸኝ ሰርተህ የበለጠ
 ብሎ የሚጣላ ሀፍረቱን የሸጠ
 አንደንድ ሰው አለ ተብሎ የሚጠራ
 የህብረተሰብ ሸክም የሀገር መከራ።
 ድንቁርናን በእውቀት ሰርቶ እንደመለወጥ
 ደንቁሮ ታርዞ ተርቦ መቀመጥ
 አለ ወይ በአለም ላይ እሳብ የሚመርጥ?
 ብልፅግና እሚገኝ ከሆነ በመስራት
 ወፍሮ ግርቶ አንደአሮጌ ብረት
 ጉልበትን እውቀትን ቋጥሮ ከመሞት
 ስራን አከናውኖ በጊዜው በወቅቱ
 ለቅውልድ አውርሶ መሰነባበቱ
 ትልቅ እርካታ ነው የመንፈስ እረፍቱ።
 መምህራ ሲያስተምር ገበሬው ሲያዘምር
 ሀኪሙ ሲፈውስ ጤና እድሜ ሲጨምር
 ነጋዴው ሲነገድ ሀሳፊው ሲመራ
 ሁሉም በደፈናው ሰራውን ሲሰራ
 አይመለከቱም ወይ በጣም የሚያከራ?

ሰዎች አወቃለሁ ባይ

አንድ ከህንና አንድ አወቃልሽ ባይ
 ድንገት ተገናኝ አንድ መንገድ ላይ።
 እረጃም እጃጠባብ መብረት ተክል ሰራ
 አምስት ከንድ ሸሽ ከህን አስከባሪ
 ተጠጥቀው፣ ጠምጥመው፣ ነጭ በነጭ ለብሰው
 እረጃም መቶሚያ ዘንጋቸውን ይዘው
 መሽ፣ መሽ ሲሉ በዚያ በጉዳናው
 በስተግምባራቸው ትንሽ ራት ብሉ
 ታጭል ደባ ወሌ ያሰረ አቅጣጫ
 ቅቢ የጠገበ ጥቁር ጨርቅን ለብሰ
 የአለቅጥ ያደገ ጠጉረን አልከሰክሰ
 በየዘመናቱ በየትም ቢሆን
 ሞኝ አይጠፋምና ሁሉን የሚያምን
 አደባባይ ቶሌ ከቶ ዘረ የት ታደርሰኝ
 ከሚሰጥ ከሚያለብሰ ከሚያገርሰ ጣለኝ
 እያለ እንደልምድ ለሆድ እያሰላ
 ድህ የሰራውን ተቀምጦ ሊባለ
 ይገሰግስ ነበር በዚያ በጉዳና
 አጭበርብሮ መዋር ሰራው ነበርና።
 የሚጠሉት ከላ አጥብቀው መምራ
 አባይ ጠንቋይን ነው ከድሮ እስከዘረ
 አየሰው፣ አየሰው፣ አየሰው ግብኩ
 እያወቀ ይጥፋ አንድ አይሉ ብዙ።
 አገር አጥፊ ጠላት ጠንቋይ የተባለ
 ሰንት ሰው አጠፋ ሰንቱን አታለለ።
 የባልሽ ኩክቡ አልገጠመም ከንቺ
 ቀን አትቀጥሪ ዘረውን ተፋቺ።

ደግሞ ለወንድሞው አንተ ሞኝ ተላላ
 እስከትሞት ድረስ ነገ-ነገ በላ።
 የሚሰትህ ወቃቢ በጣም ተጭዋል
 እኔ ነገረያለሁ ብትፈታት ይሻላል።
 እያለ ሲሞላው በወሸቱ ቁና
 መቸም አያከራ የዘመኑ ጠና
 ሲያመው ይኸ ነገር እውነት ነው ይልና
 የሞት ትዳረን በአንድ ቀን አፍርሰ
 ይጠቀም ይመሰል በእንጅራ እናት ጉርሰ
 ከእናቱ ለይቶ ልጅን አስጠቅሰ
 ጌጃ ወጭ በመሆን ከእንግዳ ሴት ጋራ
 ሲታነቅ ይዋራል በደረቅ እንጅራ።
 ይህን ቆርጦ ጣፊ የዘይቤ ፈረሰ
 የሰላ ትዳርን እንደህ የሚያፈርሰ
 ወደጅን ከወደጅ የሚያቆራርጥ
 እየዘላበደ የቆጠን ከባጥ።
 እሱ እያታለለ የሚበላው አንሰት
 ቀዩን ደሮ ሚዳ ጥቁረን ወንዝ ጣሉት
 እንቁላሉን ደግሞ ጭራችሁ ቅበረት።
 ግርም ፈልጋችሁ ከአበባ ቶሌ ጋር
 እንድታስቀምጡ ከአውራ መንገድ ደር።
 እያለ አንድን ግድም ሲያጠፋ ሰንብቶ
 በግፍ ያገኘውን ገንዘብ አከማችቶ
 እልፍ ይልና ወደሌላ በታ
 ያለበትን አይቶ ችግር ወይ በሽታ
 ይህን በታ ልቀቅ አይስማማም ላንተ
 አምና በረህ ጠፋ አሁን ልጅህ ሞተ።
 ምን ይምጣ ብለህ ነው አይን አይን የምታየው
 ይልቅ አይሻልም ቶሌ ብትሰቀው?
 ከዚያች ግድ በታ ሄደህ ብትሰራ

ታየኝ ያለህ ሲሳይ ያለህም አዝመራ።
 ሀብትህ ሽናሽ ነው አያልቅም ተቆጥሮ
 ከዚህ መከረምህ ግን አይባጅም ዘንድ።
 እያለ ተናግሮ፣ ተናግሮ፣ ተናግሮ
 አደሰ የሰራውን ቤቱን አስፈርሶ
 ብርድ ያስበርደዋል ድንገት ደስ አስደሰ።
 ነገዶ እንደግትረፍ አርሶ እንደግፈሰ
 ግሳውን በጊዜው እንደግለሰሰለሰ
 ወፈቃ ሲወፍቅ ጆጌል ሲያመሳልስ
 እቃውን ሲያገገገ ጉድገድን ሲምስ
 ከባጁ በሂሳብ ቤተሰብ ሁዋ
 ያለጊዜው እርሻ ይሄዳል ዘር ጭጭ።
 እንኳን ሃብቱም ሊሆን እንኳንስ ሊደሳው
 እንደም ሳይደርሰላት ከዚያ ከተባለው
 ሲተነገዝ ይዋራል ዘወትር ሲርበው።
 ብዙ ነው መዘዙ አያሌ ነው ጉዶ
 እያሉ መምረ ሲያወጡ ሲያወርዱ
 አሳናገረው! ብለው መንገድ ሰብረው ሄዱ።
 ከለፍሳሩው ጠንቋይ ክፉ ስማ ብሉት
 «እንደምን አሉልኝ መምረ!» በማለት
 ንግግር ጀመረ ዝም እንዲይል ሲያልፉት።
 «ለእግዚር ሰላምታማ እንደምን ልንፈገው
 እግዚአብሔር ይመስገን እንደምን ዋልህ!» ብለው
 በቶሉ እንዲለፉት በፍጥነት ተራምደው
 «ይመስሉኛልሳ በጣም የቸከሉ
 መምረ ይሰጡ እስኪ ወደት ይሄዳሉ?»
 አያገባው ገብቶ ብሉ ቢጠይቃቸው
 መሳደቢያ ጊዜ አጋጣሚ አግኝተው
 «ሳትሰራ ቁጭ ብለህ የምትባለበት
 የምድር አምላክ ሁነህ የምትከራበት

በቤት በሃብት በጤናው በሚስት
 የምታሞኝበት ደህውን በከንቱ
 አዩ መድሀኒአለም ይኸው ነው እውቀት!
 እውነት አዋቂ ግብትህን እንድስሙህ
 የምሄድበትን ግወት ነበረብህ!
 ብለው አሳፈሩት ያን አፈኛ ጠንቋይ
 ሳያደርግ አደረገሁ ሳያውቅ አወቃለሁ ባይ።

ደንቆር መሳ አያጣም

ከእለታት አንድ ቀን በአንደት ትንሽ ደብር
 በሰት ደንቆሮች ይፃረባት ነበር።
 ከነዚህ ደንቆሮች አንዱ ፈራጅ ደኛ
 አንደኛው ገበሬ ገበዝ ሰራተኛ
 ጧት ወጥቶ፣ ሌት ገቢ ሰው ሁሉ ሲተኛ።
 አንደኛው ደግሞ ምስኪን ሴት አዳሪ
 የህፃን ልጅ እናት ሁልጊዜ ታታሪ
 ድህ ሰው ነበረች ተቸገራ ኗሪ።
 ደንቆሮው ገበሬ እሁሉን ሊያቀና
 አንድ ቀን ጫጭጭ ገበያ ወጣና
 አንድ በታ ይዞ ተምኑን ሲያጠናና
 ሴትዋ ደግሞ ግለዳ ተነሱት
 ቀርቧ በላችና ልጇን ጡት አጥብታ
 ገዝታ ልትመለስ ቀለቧን ሸምታ
 ወደገቢያው ሄደች ጥላዋን ዘርገታ።
 እሁኑ ዛሬ ቅናኝ እያሉ ሲመኙ
 አላፈ አገዳሚውን በአይኖቸው ሲቃኙ
 ሁለቱ ደንቆሮች ድንገት ተገናኙ።
 ይቺ ደንቆሮና ደንቆሮው ገበሬ
 ተያይተው አያውቁም ፍፁም ያለዘረ።
 እሚገዛ እሚሸጥ ስንት ሀዘብ ሞልቶ
 ምን አገኛቸው ሁለቱን ለይቶ?
 ለክፉም ለበጌም ሰውን ሲያገጣጥም
 የእህል ወሀ ነገር አይታወቅ መቸም።
 አንደአገር እንደወንዝ ሊያቀና ልትሸምት
 ገና ሲጀምረ ንግግር ወይይት

እሷ እሱን አትሰማው እሱ እሷን አይሰማት።
 በእጃቸው ቢጠቅሱ በአይን ቢተያዩ
 ወደያ ወደሀ ቢሉ እንዴት ይገባዩ!
 እንኳን ለደንቆሮ እንኳን ለማይሰማ
 የገበያ ግርግር መቸም አይሰማም።
 አልሰማሽ ቢላት አልገባት ነገረ
 የመላምት ትርጉም ሰጥታ ለችግረ
 የምታንገላታኝ አላቀናም እያህ
 ከገንዘብ እንጂ ከገዢ ምን አለህ!
 ልታቀና መጥተህ በነፃ እንደሚሰጥ
 የምታመናጭት ሰው የምታማርጥ
 ደኛ ሲጠይቅህ እሁኑ ምን መልስ ትሰጥ!
 ብላ ተቆጥታ ቁጭ አድርጋው ጭል።
 መቆጣቷን እንጅ ምክንያቱን ሳያውቅ
 እሁሉን ዘርግቶ ሸማች ሲጠባበቅ
 በሰው ፊት በገበያ እንደሀ አዋርዶሽኝ
 ዛሬ አንላቀቅም ካሳ ሳትክለኝ
 እያለች እንገቷን እየነቀነቀች
 ፖሊስ አስከትላ ዘራ ከተፍ! አለች።
 ከደንቆሮው ደኛ ሊቀበሉ ፍርድ
 ፖሊሱ ሁለቱን ይዟቸው ሲሄድ
 ደንቆሮው ገበሬ አሁንም አሁንም
 አላውቃት አልጠይቃት ጭራሽ ከዚህ ቀደም
 እኔን እዳ አግብታ እሷ ልትጠቀም
 ባልሰራሁት ሰራ በሀሰት ወንጀላ
 እገዢ በማይወደው ተገዝታ ምላ
 ላቤን አንጠፍጥፈ አርሼ ቆፍረ
 ሰርቸ እንደልባ በእድል በግምባረ
 ምን የአለች ክፉ ሰው አጋጠመኝ ዛሬ!
 የሰው ነገር አላውቅ አይሰማ ጆሮዩ

ገባሁ ከቤቱ ነኝ፤ ወጣሁ ከሰራዊ።
 ይኸን ያህል እመት ሰዓር ከሰረረ
 ትልቁን ትንሹን አቋጥረ አከብረ
 ትናንት ከዚህ ዋለ ዛሬ እዚህ አመሽ
 ተብዮ እግላ ወት ሰው እንኳን ተከሰሼ
 ከተኙት መለት ያዘል ሁዋብኝ ነው እንጅ
 ሽግግሉም አላ ወት እንኳን ረራጅ።
 እያለ ቢገረም ገራ አጋብቶት ክሱ
 አይደረስ የለም ፍርድ ቤት ደረሱ።
 ደንቅርወም ደኛ እንደሁ በመላ
 ለመፍረድ ረላጌ ለአንድ ሰያዳላ
 አፍ አፍአቸውን ቢያይ ነገር ቢፋሰሱ
 አልሰተዋል አለው መግታና ክሱ።
 እንኳን ሰይሰው የሁለቱንም ቃል
 አይቶ ሰምቶም መፍረድ እንደት ያሰዉንቃል።
 ደንቅር ብልህ ነው መቸም መላ አያጣ
 ደኛውም እንደሁ መላምት አመጣ።
 ሁለቱም ተናገረው እስኪያበቁ ቆይቶ
 ወደእሱ እንድትቀርብ ቤትዋን ጠርቶ
 ያዘለቸውን ልጅ ግልጥ አድርጌ አይቶ
 አወይ አንገት ግጣት ይሉኝታ አለመዓር!
 በሰራሽው ሰራ ትንሽ የግታፍር!
 ልጅ አይደለም ብዙህ የምትከራከር
 ለሰምህ ረርተህ ነው ቀልብ እንደትሰፍር?
 የፈቱ ገፅታ አፍንጫው ከንፈሩ
 ቁርጥ አንተን አይደል እራሱ ግንባሩ።
 ይኸ ልጅ ያንተ ነው ያለጥርጥር
 እንደባትነትህ ቀለቡን ሰፈር።
 ያየ የለም ብዙህ የግራሰክር
 ይኼን ምሳኪን ድህ የምታስቸግር

ነቅቸህለሁ እንት ደፋር አይን አውጣ
 ከልጅ የበለጠ ምን ምስክር ይምጣ!
 ብሉ ረረደና ገባ እው ቢፈታ
 ግን እንደቸነፈ ግን እንደተረታ
 ባለጉዳዮቹ ምንም ሳይገባቸው
 ተፅልሰው ሄዱ ወደ የቤታቸው።

ተንክለኛው ተሜ

ከቤቱ ወጥቶ ወደ የትም መሄድ
 ትምህርት ፍለጋ እርቶ መሰደድ
 መታረዝ መጠግት በሆዱ መነገድ
 ተግሪ ወጉ ነው መራብ መቶራመድ።
 ጥሪ ቶልቶ በልቶ ውህውን ጠጥቶ
 በየደጁ ቁሞ ቁራሽ ተቀልቶ
 ትምህርቱን ይማራል ክፉ ነገር ሰምቶ።
 የዚህ አይነት ኑሮ ብዙ አመት የዋረ
 ሰርክ ከቦታ በታ ሲዘር የነበረ
 ግእዝ የተግረ ቅኔ የቆጠረ
 እንደ ልጅ ነበረ በጣም የተግረ።
 ከእለታት እንደ ቀን እንደልምዱ ወጥቶ
 ሲሄድ ሲሄድ ውሉ እንደ መንደር አይቶ
 መሸቶ ነበረና ቀኑ ተዘቃዝቶ
 እንደግጥሚያ ደርሰው ከሰበበት አውቶ
 የእግረኛው እንግዳ ብሉ ከዚያ መንደር
 ከእንደኛው ቤት ሂዶ አሰበ ለግደር።
 አሰባም አልቀረ ከቤት ቤት አማርጦ
 ከትልቅ አዳራሽ አጠገብ ተቀምጦ
 እንደምን ዋሳችሁ የእግረኛው እንግዳ ነኝ
 እባክዎ አለ ከዚህ አሳድረኝ።
 የቤቱም ባለቤት ይህንን ድምፅ ሰምቶ
 ዘንጉን አነሳና ቶሎ ብሎ ወጥቶ
 ተሜ በወሸቹ ምን ደገምክሳቸው
 ጥቂት ሳያዋክቡህ ዝም ማለታቸው?
 ብሎ ቀለደና በል ግባ ወደቤት

እግር ከደረሰህ አብረን እንብላ እራት።
 ሲለው ተሜ እጅ ነስቶ የእብርሃም ቤት ይሁን
 ብሎ ብድግ አለ ይዞ ያለቸውን።
 የሁዳዊ ፀሀይ ሲያቅንዳው ውሉ
 ደክሞት ነበርና ውህ ጥም ተቃጥሎ
 ሁለት አንክሳ ውህ ጠጥቶ አከታትሎ
 የቤት እመቤቷን ሲመለከታቸው
 ተቆጥተው እየ እጅግ ቅር ብሏቸው።
 ለከ ሴትዋ ካለ ፀላያቸው
 እንግዳ ሲመጣ ደሴም አይላቸው።
 አሁንም እንደሁ በዚህ ተቆጥተው
 ከግጅት ውስጥ መግባት ያን ግንሳት ያን መተው
 ልጆቹን መሳደብ ያለምክንያት ጠርተው
 ሁሉን መገላመጥ መነሳት መቀመጥ
 ከመረት ተነስተው አበዙ መቅበጥበጥ።
 ለከ ይኸን ሁሉ ጭንቀት የፈጠረው
 ሲሰረት የዋሉት የዘይት እሳ ወጥ ነው።
 አሁን በዚያ ፈንታ ድስታቸውን ጥደው
 እራት አቀረቡ የሸሮ ወጥ ሰርተው።
 ሲሸተው ያመሸው የእሳ ወጥ ቀረና
 ትኩስ ሸሮ ሲቀርብ ተግሪው አየና
 መቸም መሳ እያጣ ብልጥ ነው ደብተራ
 ሁሉም ፀጥ ብሎ ሳል ጠፍቶ የሚወራ
 እሱም በበኩሉ ተንክል አመንጭቶ
 ወደሴትዋ ትኩር አድርጎ አይቶ
 በእሳ ወጥ ፈንታ ሸሮ በመምጣቱ
 እግረኛው ይሰጥልኝ እሜቲ በእውነት።
 እንኳን በልቸው የእሳ ወጥ ሲሸተኝ
 እንደሌላ ነገር ነው እከ እሚያደርገኝ።
 ብሎ ካንጅት ሳይሆን አመሰግኖ ካንገት

በራኪ ተሰጥቶ ሲጀምረ መብላት
 እንደህ መሆኑን ለሰውነትም ብላ
 ልትመልስ አለባ መላውን በመላ
 የእሳ ወጡ ብቻ አይበቃንም ብዬ
 ነበር የሰራሁት ሽር ወጥ ቸኩዬ
 እንደሰብኩት ሳይሆን ከቀረ ነገረ
 ሆኖ ከገኘሁት ሽር ወላንተ ጥረ
 እኛ አሳ አሳውን ብቻ ስንበላ
 ሽር ወላንተ ይሁን ይኸውልህ ብላ
 በፊት ያልታየ ሳት አምጥታ ውዋታ
 ወደተግሪ ወፊት ሽር ወን ገፋፍታ
 እንደመልኩ ልዩ አየ የሰው ጠባይ
 የእሳ ወጥም ደግሞ የግደወድ አለወይ?
 ብላ እያደነቀች በወሰጥ ተደስታ
 የወጭቱን እፈያ ቀስ አድርጋ አንስታ
 ገና ሳታበቃ ሁለት ጊዜ አወጥታ
 ተሟ በትምህርቱ የእሳ ስም ሲያጠና
 ሰርዞ ጌርዞ የሚል ሰምቶ ነበርና
 ወደሴትኖዋ አይኑን ተክሎ እያየ
 ሸረ ለመሆኑ ይሰጠው እስኪገኝ
 ይህ አሳ ሰርዞ ነው ወይንስ ጌርዞ ነው?
 ሳይጠቅመኝ አይቀርም ስሙን እንኳ በውቀው
 አለና በድንገት ተሟ ቢጠይቃቸው
 የሚመልሱለት ቅጡ ጠፋቸው።
 እንደዚህ ቅጡ ተሟ ወደያው ገብቶት
 ደግሞ ሲላ መላ እንደያመጠበት
 አስተረተፋቸው መልሱን እንደነግረት።
 የተሟን አላማ አውቀው በመጠኑ
 ሆደቸውን ከፍቶት በጣም እያዘኑ
 እሱማ ጌርዞ ነው አሉት ሳይቃኑ።

ወጥመዶ እንደያዘ ተሟ በልቡ አውቶ
 ለማስመሰል ያህል ደረት ሳት ሳስቶ
 እኔ ሰርዞ መስሎኝ ጌርዞማ እወደሰሁ
 በሉ አትቸገረ አብረ አበላሰሁ
 አለና እንደቻለ ሳይል ወደሂላ
 ያን የዘይት አሳወጥ ግጥም! አርጌ በላ።
 ከርኗን ከጉልበቷ መደፈን ከገጭዋ
 አስደገፈችና ጣቶቿን ከጉንጭዋ
 ከቶ የች በሂላ ሲገባደድ መብሉ
 ከወጭቱ አውጥታ አሳውን በመሉ
 ትንሹን ለተሟ ትልቁን ለበላ
 ሰጠች እየከፋት እኩርፋ እንደመሏ።
 መቸም አያከራ የገጠር ምደጃ
 እሳቱ እልም አለ ምን እንደሆነ እንጂ።
 እሳቱን ሲያነድ ሲጠድፉ ልጆቹ
 ይህን ጊዜ ተሟ በፈጣን እጆቹ
 ያንን ትልቅ አሳ ቶሎ ብሎ አንስቶ
 የሱን ትንሹን በበታው ተክቶ
 እሳት ነደደና እንደሰራ ወደያው
 ስጋው ተለዋወጠ ሴትኖዋ አይታው
 ትንሹ ከንተ ፊት ትልቁ ከዚህ ነው
 ተቀያየረሳ ምንው ያለበታው
 ተሳስቶ ይሆን ብላ ብትጠይቀው፤
 እንደሚያውቁት ሁሉ እኔም እንደማውቀው
 የባህር አሳክ ወደያም ወደህም ነው።
 ብሎ በድርቡ አንጀቷን ቆረጠው።
 ጮሎ በሄደበት እንደዚህ ሲቀናው
 እንደንድ በቤቱ ልክ እንደእንግዳ ነው።

እንዴት ታዘብሁዋቸው

ሰው ሆኖ ተፈጥሮ ገዝ ከመረት
 የመጣ ነውና ከድሮ ከጥንት
 ሀያው ሆኖ ኑሮ የለም የማይሞት።
 ከእለታት እንድ ቀን የኔም ተራ ደርሶ
 ሀመሜ ጭንቀቱ ሲጠፋ ወርሶ
 ሰምባ የ ፀጥ ሲል ያለውን ተንፍሶ
 ስተኝም ስነታም ሰራውን ሰይፈታ
 የዓረው አካሉ የልቤ ትርታ
 ሲያቶም ሀሊናየ መንፈሴ ሲረታ
 ነብሴና ስጋየ እንደተለያዩ
 ከአጠገቤ ሁኔወ በጥሞና ያዩ
 ዘመድ ወዳጆቼ ቀርጦን አወቁና
 በጣም አለቀሱ አዘኑ በጠና።
 ሀዘን እንደወጣ ልማድም እንዳይቀር
 እገሌ ተጌዳ ሞተ ብለህ ንገር
 ተብሎ ሲለፈፍ ዘመዶ ወዳጆ
 ሁሉም ከተፍ አሉ ከቤቱ ከደጄ።
 ወይኔ! ወይኔ! እያሉ እንባ እየተራው
 ደረት እየመቱ ጠገር እየነወ
 ከመረት ሲወድቁ ከድንጋያ ሲገወ
 እንደታቸው ታጥፎ ሰይጠጡ ሰይበሉ
 ከጧት እስከማታ ግትር ብለው ዋሉ።
 ከጌድጋድ ልግ ከሱ ጋር አብረ
 እሱን የጠላ አፈር ይብዛኝ ተቀብረ
 ምን ያደርገልኛል እኔ እንግዲህ ኑረ።
 እናት አለመሆን ይኸል ነበር እንጅ

ሲሄድ ያጠቅሳል እንኳን ሲሞት ልጅ።
 ብላ ስታለቅስ ሰፍላፋየ እናቱ
 እርር ከምትር አለ የሞተው እንጅ።
 ተብረውት ሲሄድ መቼ ይቀራል ልጅ
 እየተከተለ ሆድ ይበላል እንጅ
 ከሀላችን አገር ከማንቀርብቱ
 እረጦ ቀደመኝ በሀፃን ገልበቱ።
 ትግል አስተምረ እኔው በገዝ ጆ
 እንዳልነሳ አርጌ ጥሌኝ ሄደ ልጅ።
 እያለ በግጥም ሲያለቅስ አባቱ
 እርር ከምትር አለ የሞተው እንጅ።
 ግግሽ አካላቱ ገና ሰይቀበር
 አስቸገረኝ ብርዶ እንድ ቀን ሰላደር
 ምስጢር አባከነች አታበለኝና
 እንተ አልነበርህም ወይ የኔ ሀልወና
 እያለች ስታለቅስ ብቸኛዋ ሚስቱ
 እርር ከምትር አለ የሞተው እንጅ።
 ጧት የምልክቱህ ሲከፋኝ ሰቸገር
 የምታመንብህ ለርዳታ ለምክር
 ወንድሜ ጋሻዬ ያላንተ እንዴት ልኑር።
 እያሉ ሲያለቅሱ ወንድሜና እህቱ
 እርር ከምትር አለ የሞተው እንጅ።
 ከዚያ ዘመድ ወዳጅ ጌረቤቱ ሁሉ
 ሊቀብር ሊያስተዝዝን የመጣው በመሉ
 ከቤተሰብ አልቃሽ እየተቀበሉ
 አመዘዝዋ ፈራጅ ደፋር የማይፈራ
 ሁሉ የሚያደምጠው ሲናገር ሲያወራ
 አየ ሰው! አየ ወንድ! አየ ጅግና እያሉ
 ደግነቱን ብቻ ሲተርኩ ዋሉ።
 ወጊራዬን አሞኝ ሆዴን ሆዴ በልቶት

ደም እያስታወክኝ በብሔራት ሰልጦት
 ሰለሁ ነበር እንጂ ገና በህይወት
 አይዘህ! አለንልህ! አበጁህ! ግለት
 ከሞትሁ በሂሳግ ወደጅ ዘመዶ
 እንባ መራጨቱ ይጠቅመኛል እንደ!
 ያልተናገርሁትን ተናግሯል እያሉ
 ያሳደረግሁትን አድርጏል እያሉ
 በልዋልህበት ሲያመኝ እንደልነበር ሁሉ
 ይህ ሁሉ ምስጋና ይህ ሁሉ ውደሲ
 ለሰጋዩ አይሆነኝ አይጠቅመኝ ለነብሴ።
 ከጧት እስከግታ ቢተረክ የማያልቅ
 በህይወቴ ሰለሁ ሰምቼዋል የማሳወቅ
 በጣም የሚያስገርም በጣም የሚያስደንቅ
 ሰላማ ዋልሁና ሰላምበታቸው
 ይህን ሁሉ ዘመን ሰዋር አብረዋቸው
 ሲያመኝ ሲያነውረኝ እንደልሰማሂቸው
 ይኸ ሁሉ ታሪክ ሰሞት ምስጋናቸው
 ምን ያደርገልኛል ብዬ ታዘብሂቸው።

አይንና ወደጅ

እኔም በበኩሉ እሱም በበኩሉ
 እኔና ወደጅ ለሰንት አመት መሉ
 ሰወደው ሲወደኝ ሰው በእኛ ሲቀና
 አንድ ቀን ተስቶኝ አስቀየምሁትና
 እንደማያውቀኝ ሰው እኔ እንደማሳውቀው
 ገም ብሎኝ አለፈ እንዴት ዋልክ ብላው።
 በእናቱ በአባቱ በልጅ እየግለ
 ሲያበላኝ ሲያጠጣኝ እየገለገለ
 የማይከደኝ መሰሉኝ የማይለወጥ
 ሀይወቴንም ቢሆን ለእኔ የሚሰጥ
 ሰወጣ ሰገባ ከእሱ ጋር አብረ
 ምስጢረን በሆዴ መያዝ ተቸግረ
 ጉድ አረገኝ እንጂ ዘክጠኤ ነግረ።
 የሰንት አመት ፍቅር ምስጢር ተሸክሞ
 ከሂደ አይመለስ ወደጅ ተቀይሞ።
 ከፀሎት ሁሉ ትልቁ ፀሎት
 ጠብቀኝ ግለት ነው ከወደጅ ጠላት።
 የሰንት አመት ምስጢር ፍቅርና ወላታ
 በእለታዊ ሰህተት በአንድ ቀን በአንድ አፍታ
 እንደጥጁ ገመድ ታስሮ የሚፈታ
 የእምቧይ ካብ አይደለም የልጆች ጨዋታ።
 ከመቶ ወላታ ከኩንታል ፍቅር
 ከሰንት ጨዋታ ከሰንት ምስጢር
 አንድ ስተት መብላጤ ከዚህ ሁሉ ዋጋ
 በጣም ያሳዝናል ይቅር አይወጋ።
 አይደለም ጠንካራ እንደእግር እንደእጅ

ብዙ የሚታገስ ቢከፋ ቢበጅ
 ትንሽ ይጉዳዋል አይንና ወዳጅ።
 መጠላቅም ይኑር ሰው መሆን አለና
 አዋጅ ስማ በለው በቤት በጉዳና
 በይፋ መዘርዘር የምስጢር ገመና
 መተማመን ስም መጠፋፋት
 ተገቢ ነገር ነው እስከ በውነት?
 ወዳጅህ ሲያሟወትህ ወዳጅን እያማ
 ተጠንቅቀህ አዳምጥ ለእኔ ብለህ ስማ።
 ሀሜተኛ ወዳጅ የወደደ ቢወድ
 የለመደ ልማድ ያሰርቃል ከማእድ
 ከአንተ ጋር ተሟወቶ ተለይቶ ሲሄድ
 አዳማው ከአገኘ አመሉ ነውና
 የትም ይበትናል የምስጢር ገመና።
 ወዳጅነት ቀረ ጊዜ ተቀየረ
 ጥቅሜ ተቋረጠ ከብረ ተደረረ
 እያለ የራሱን ብቻ እየቆጠረ
 ስንት እንዳሳወራ እንዳልበሳ በእጅ
 ወዳጅን ከሚያማ ለሌላው ወዳጅ
 ከእንደህ ያለ ወዳጅ ከእንደዚህ ያለ ሰው
 በተቻለ መጠን በጣም መጠንቀቅ ነው።
 ግን ሁሉን አትፍራ ሁሉን አትጠርጥር
 አይቻልምና ሰው ያለሰው መኖር።
 ሆኖ ሁሉን አይቻልም የሰፋ ቢሰፋ
 ሲስቅ የሚያሳስቅ መከራ ሲያጠፋ
 ለሰው ሰው ያሻዋል ሲቸገር ሲከፋ።
 ያለውን ሲጠይቁት ለጋሳ የማይነሳ
 ከወዳጅ አብልጦ ለራሱ እማይሳሳ
 በጌነትህን እንጅ ክፉ እማያወሳ
 ይቅርታ ሲጠይቁት ቂመን የሚረሳ

ስም በሌሎች እፍ በክፉ ሲነሳ
 የሚገደልልህ እንደአራሽ አንበሳ
 ከወዳጅም ወዳጅ መኖሪን አትርሳ።

ፍቅርም ተሰደደ?

እንደልተረፈለገ እንደተጠላ አይቶ
ሀብቱንና ቤቱን እርግፍ አርጌ ትቶ
ምቀኝነት ትናት በቦታው ተክቶ
ፍቅር መነነ አሉ አዝዋ ተቆጥቶ።
እቃውን ጠርፎ ሰብሳቢ ሲነሳ
መጉዳቱን አውቀው አዛውን ጌልግሳ
ጥቂት ሰወች ኑረው ጥቅሙን ያስተዋሉ
አቶ ፍቅር እስከ ትንሽ ታገሰ ቢሉ
በቃኝ ሰልጥኖል በታም የለኝ እኔ
ሰናደድ ከምዋር ክፉ እያየሁ በአይኔ
የብዮኛ ኑር ይሸላል ምናኔ።
ብሏቸው ሲቀጥል ወደፊት መንገዱን
መቆረጡን አዩና ውክዋ መሄዱን
እንደህ ያስመረረህ እንደህ ያበሰዉህ
እባክህ ንገረን ምንድን ነው በደልህ?
ብለው ተከትለው አጥብቀው ቢጠይቁት
በደብር በመንደር በጌረቤት በቤት
ወደጅ ጊደኛውን በቀላሉ ክዶ
በማታለል ገቢያ በፍቅር ነግዶ
ይሉኝታን ረሰቱ ራሱን በቻ ወዶ
መዋረን አታውቁም አዋርዶ ተዋርዶ?
ብሏቸው አሁንም ቀጠለ መንገዱን
ከአገር መሰደዱ እየበላው ሆዱን።
ከለመተማማት ከለመጠራጠር
እስከ ምን ሰው አለ በውነት የሚያፈቅር!
እያለ በሀሳብ ሲያወርድ ሲያወጣ

ብቻውን ሲተክዝ ሲያዝንና ሲቆጣ
እነዚያ ገልጋዮች ከሂሳ ከሂሳው
እየተወያዩ ሲከተሉት ኑረው
እንደገና ጠረት አቶ ፍቅር! ብለው።
አቤት ብሉ ድንገት ሀሳቡን አቋርጦ
በድንገተኛው ድምፅ በጥሪው ደንግጦ
አተኩር እየዩ አይዋቹን አፍጦ
እስከዛሬ ድረስ ስለምን ሰዋር
ተከታይ አጥቼ ሰዘን ስቸገር
ትንሹ ትልቁ መሀይሙ ሊቁ
በእኔ ስትቀልዱ በእኔ ስትሰቁ
እንደልነበር ሁሉ አሁን ስለያችሁ
ድር እምታውቁኝ ነኝ ምን አስጨነቃችሁ?
የእናንተማ ነገር ስንት ነው ታሪኩ
በማያገባችሁ ስትነታረኩ
ሰውን ያሳበሰው ስታመ ስትነኩ
ነገር ስትገግረ ነገር ስታበኩ
ወደጅ ትመሰሉና የእንደኛውን ምስጢር
ስምታችሁ ወስዳችሁ ለሌላው መናገር
አንድ ሰምንት ከገደ አንድ ወር ከሌላው ጋር
ፍቅርን በቀላሉ ለጥቅም መሸጡ
መያ መሰሏችሁ መገለባበጡ።
ትልቅ ሰው ለመምሰል ከትልቅ ጋር ውሉ
ሀብታምም ለመምሰል ሀብታብን አባብሉ
መሰል ጊደኛውን አዋርዶ አጣጥሉ
በፍቅር መከከል ጥላቻን አብቅሉ
በሰው ተቆናጦ ለማደግ የሚጥር
ስንት ሰው ነው ያለ አሽጋጥጦ የሚያደር?
ብሏቸው መንገዱን ቀጠለ ወደፊት
አስጠንቅቆ ነገር እንደይከተሉት።

ከዚያ ቀን ጽምሮ ይኸው እስከዛረ
 ድረ ፍትረ ሰለ ተከብረ እኩብረ
 በየትም ሰርቼ ከግንም ጋር ኑረ
 ባልሰራሁት ሰራ አላውቅ ተጠርጥረ
 ሲባል እንሰግለን ሁልጊዜ በወረ።
 ደረ በነበረ የለም የከበረ፤
 ፍትረም በዋለበት እንደሄደ ቀረ።

አደኛ ዘጠኝ

ባለብዙ በረ ከነገበረው
 የብዙ ሳም ጌታ ከነግለቢያው
 ብዙ ፈረስ ያለው ከነመጫኛው
 ባለብዙ በትሉ ከነኮርቻው
 ገጠርም ከተግም ብዙ ሀብት ያለው
 በረት የጌታውት እንደነጭ አሞራ
 በግብርና በንግድ ስሙ የተጠራ
 ሁሉ የጌታብረው የአገር አባወራ
 አርሰና ነግዶ በጣም የከበረ
 ግን የጤና ድሀ ሆኖ አዝኖ የዓረ
 ከእለታት እንድ ቀን እንድ ሰው ነበረ።
 መፍትሄ ሲያስፈልግ ችግሩን አዋይቶ
 ዘመድ ወዳጆቹን ሰብሰባ አስጠርቶ
 በከተማ ያለህ የገጠር ወገኔ
 እሪ በል ሞትኩልህ ነግረያለሁ እኔ!
 በምትዓረበት በየከባችሁ
 ያልሞከርኩት ነገር እንደለ ጠይቃችሁ
 ቶሎ እንድታስታውቁኝ አደራ እባካችሁ።
 ቀይ ዶሮ ነጭ ዶሮ እያልሁ እስከዛረ
 ገንዘቤን በከንቱ ሰባኩን መዓረ
 ምንም አልጠቀመኝ እናንተ ፍረዱ
 ጭራሽ ወደጠንቂይ ደግሞ እንዳትሄዱ!
 የሰነፍ መጋቢ የጠንቂይ ግጌጫ
 የአመት በአል መዋያ ዘመን መሰወጫ
 መጫወቻ ሆኜ ጭራሽ መሳገጫ!
 ያልዘከርሁት ታብት ያልተሳልሁለት

ያልሰጠሁት ድህ ያልመፀወትሁት
 ያልተግፀንሁበት ፃድቅን ሰግኢታት
 ያልሞከርሁት የለም ያላደረግሁት።
 ድህ ተስፋ እይቶግጥም ሀብትም ይሁን ጤና
 ምንጊዜም የሚያገኝ ይመስለዋልና
 ከዚህ የተለየ እንደሌለ ጠይቃችሁ
 እንድታስታውቁኝ በየጠክላችሁ
 ብለው ለዘመዶ ለወደጁ ሁሉ
 በሰማይ በምድር አደራ፤ አደራ፤ አሉ።
 ወደጅ ዘመዶቹም ጥቂት ቀን ቶይተው
 ሁሉም በየአለብት ሲጠይቁ ኑረው
 ያገኙትን ወረ ለሰውየው ይዘው
 አብረው ተቀመጡ ሰላም ተባብረው።
 በጊዜ እይባቸው ሁሉንም ቃኝተው
 ሰውየው ሲጠይቁ ታዲያስ ገብዝ ብለው።
 በገጠርም ይሁን በከተማ ያለው
 መቸም ሰው ኑሮውን ነውና እሚመስለው
 ከገጠረዎቹ አንዱ ወደጃቸው
 አንድ ደብተራ አለ ከታብ የሚፅፍ
 እርኩስ መናፍቅትን የሚያስጠራልና
 ወደእሱ ቢሄድ ብልሃት አይታጣም
 አገረው በሙሉ ያደንቀዋል በጣም።
 ብሏቸው ሲቀመጥ ሌላው ተቀብሎ
 አክብሮትን ሊያሳይ ጌንበስ ቀና ብሎ
 እኔ ያገኜሁትን ፍትን መድህኒት
 በቅርብ የሚገኝ ነው ጠበል የሚሉት
 ከቶ ያድን ይህን ሲሉ ከሚዋረ
 መልካም ይመስለኛል ሂደው ቢሞክረ
 አለና ቁጭ እለ ተግምግ በምክረ።
 የከተማ ዘመድ በተራው ተነስቶ

እንደህ ተናገረ ነገረን አስልተ።
 በድፍን ከተማው ዝናው የሚወራ
 ስሙ በየቤቱ ጠዋት ግታ እሚጠራ
 የቃወቀ ሀኪም የሀኪሞች አውራ
 ከፈረንጅ የላቀ በጣም የሚያከራ
 የአገረን የውጪን ያወቀ ተምሮ
 ተሳስቶ እግያውን በሽታ መርምሮ
 ሰባራ እሚጠግን በጣም አሳምሮ
 ኢትዮጵያዊ ሀኪም መጥቷል በሰፈረ
 ቢሄድ ይሻሻል ሳይውሉ ሳያድረ።
 ብሎ ሲነገራቸው ተሰምማትው በቃሉ
 ሚስታቸውን ጠርተው ነይ እንሂድ! አሉ።
 ሀኪም ቤቱ ደርሰው ከሀኪሙ ጋራ
 ሲያወረ ቶይተው በተራ በተራ
 ተሉ እዘዘላቸው ራጅ ደም ምርመራ።
 የሀመምዎን ቁርጥ ልኩን እስቲያገኙ
 ለተወሰነ ቀን ሀኪም ቤት ይተኙ
 ሲላቸው ተሰምማትው አልጋ ተሰጥቷቸው
 ትንሽ እንደቶ ዩ ተዝናንተው ተኝተው
 የራት ጊዜ ደርሰ ምግብ መጣላቸው።
 ከቤታቸው ሳሉ ምንም የማይበሉት
 ከልጋው ቀና ብለው ጥረ እራት! ጥረ እራት!
 እያሉ በላልተው በሉ በቃኝ አንሱት
 ብለው ግድግዳውን በጤን እየቃኙ
 እጃቸውን ጠርገው እንደገና ተኙ።
 በድንገተኛው ለውጥ ሁለቱም ተደንቀው
 ባልና ሚስቲቱ ወረ ወረ አንስተው
 አንዱንም አንዱንም እያሉ ሲስቁ
 የአገኙትን ሁሉ ሰላ ዩት ሲጠይቁ
 እንደዚህ ተዝናንተው ታይተውም አያውቁ።

ክቢታቸውን ነጋ መሽ አይሉ
 ንግድና እርሻቸውን እያንሰላሰሉ
 በህይወት አይተኙ በህይወት አይበሉ
 ስጋ መንፈሳቸው በሰራ በባሉ
 ብክንክን! ብክንክን! ብክንክን! እንደሉ
 ነበር ያሳለፉት እድሜያቸውን መሉ።
 አሁን ተቸግረው በሰው እጅ ሲወሉ
 ለህይወት ጠብ እርግፍ! አድርገው ያን ሁሉ
 እንደሰው ተኝተው በጣም እርፍ አሉ።
 ጧት ቁርስ ሲመጣ አጅረ ተነስተው
 እጃቸውን ታጥበው በመጠኑ አግትበው
 ፍርፋሪ ሳይቀር በሉ ግጥም! እርገው።
 ይታይ የነበረ ፈታቸው ገርጥቶ
 አፍንጫቸው ቁጥ አጥንታቸው ወጥቶ
 በጥቂት ቀናት ውስጥ እጅግ ተለወጡ
 ያልነበረ ጉልበት ወዝ ውፍረት አወጡ።
 ሀኪም ምርመራውን ሲፈትሽ ሲያጠና
 ደም ግንስ መሆኑን ተገነዘበና
 ግርም! ድንቅ! ብሉት ከክፍላቸው ገብቶ
 በወረ በወረ አንስቶ አነሳሰቶ
 እኔ እንደገረመኝ እርስዎም ይገረምዎ
 የደም ግንስ ሆኖ ተገኘ እመምዎ።
 ስንት ባለንብረት የስንት እህል ጌታ
 እንዴት አገኜዎ ይኸ አይነት በሽታ?
 በትሪንታ ኪትሮ በበትሉ በፈረሰ
 አርብ እርብ ቅዳሜ ሰኞ ገበያ ድረስ
 ሲቀና ሲሸመት ሲሸጥ ሲቸረቸር
 ሀብታም ድሀ እንደቅመ ሲገዛው የሚዋር
 ያ ሁሉ ኩንታል ሀብት የእርስዎም አልነበር?
 ለስሙ ለሀብቱ ለንብረቱ ጌታ

ምግብ እኝክ አይውጥ አይተኝ ተዝናንቶ
 ጀምበር ወጥታ እስክትጠልቅ ከጧት እስክግታ
 አእምሮው አይሰክን እጅ ስራ አይፈታ
 የእርስዎ ቢጦ ሀብታም የግታ የግታ
 ያለእድሜው ይሞታል በህመም በበሽታ።
 ደሀ ጦሙን ያድራል እሚበላው አጥቶ
 ሀብታምም ክቢቱ ስንት እንጀራ ሞልቶ
 ጦም ውሌ ጦም ያድራል መብያ ህይወቴ።
 ባለቤቱ አሳባ ካላስተካከለው
 አስር ሞልቶ አያውቅም እድሻ ዘጠኝ ነው።
 ብሉ መከከራቸው ተሰነባበቱ
 ሀኪማቸውና ባልና ሚስቲቱ።

ጅብ እንደገረ ይሞህል።

ልጄን በሰው አገር ወልጄ አሳድጌ
 ባህሌን ልማድን እንደያወቅ ረልጌ
 ወዋ እንደሆንልኝ እንደሆን ባለጌ
 ትልቅ እንደያከብር ይሉኝታ እንደፈራ
 ልብ-መሉ እንደሆን ግን ደግሞ እንደይከራ
 በማወቀው በአገረ በአደግህብት ዘይቤ
 ይሰማኛል ብዬ እኔማ በልቤ
 ይህን አርግ፤ ይህን ተው አይገባም ከቶ
 ሰው ይታዘብሃል ተመልክቶ ሰምቶ።
 እንግዳ ሲመጣ ጌንበስ በል እጅ ንሳ
 ትልቅ ቁም ስታይ ከወንበር ተነሳ
 ከሽማግሌና ከትልቶች ጋራ
 አብረህ ስትጓዝ አብረህ ስታወራ
 አሳደገህ ይደግ ሲሉህ እንደከራ
 እንደእቃ አንጠልጥለህ በስም ሳትጠራ
 በአክብሮት ተናገር ልጄ ሆይ አደራ፤
 ሽማግሌ ባልቲት የመረቀው ልጅ
 ወደታች አያደግም ወደላይ ነው እንጅ።
 እያልሁ ስለፈልፍ እኔ በቁም ነገር
 አይገባኝምና የምትለው ነገር
 እኔም ከምወኔት አንተም ከምታፍር
 እንደከባቢያችን እንደገረ እንኑር
 እያለ አሸቅቦ ይሞግተኝ ጀመር።
 ኩስተርመርወፍ ብዬ አይን አይኑን እያየሁ
 ደግሞ አታናግረኝ ስማኝ ብዬ ሃለሁ፤
 ወላጅ መብት አለው ሊመክር ሊቀጣ

ሲሞባ አመሰግን ሲጌድል ሊቀጣ
 ብዬ ቀበቶዬን መዝገር ስመጣ
 የወለድኩት ልጄ ከአብራኬ የወጣ
 ልጄህን ምክር እንጅ አትግረፍ አትቅጣ
 የግል ህግ መፃረን ሊያሳየኝ አመጣ።
 በጣም ተናድጄ እርር ድብን እያልሁ
 እንደያ እንደግረብኝ ምንው አምና በሞትሁ፤
 በፍታብሄር ህግ በወንጀል በደኛ
 አባቲ እንደይቀጣኝ ብለህ ክሰሰኝ፤
 ብዬ በማባወት ስሙህ ስደነፋ
 አባቲ በከንቱ አትደከም አትልፋ
 ግልጥ ያለ ነገር ልንገርህ በይፋ።
 አንተም ካልሰማኸኝ ስንገርህ አምርረ
 እራሴ ሞግቼ እራሴ መስክረ
 እንደላሳሰርህ ለፖለሲ ነግረ።
 በግለት እቅድን ሲነግረኝ አፍረ
 እንጅቲ እያረረ ስሜቲን ደብቄ
 እንደፈረንጆቼ ይቅርታ ጠይቄ
 አስራ ስምንት አመት እስኪሆን ጠብቄ
 ወላጅ መሆን ክፉ በጣም ተወንቄ
 ስሜ አሰናበትኩት አንገቱን አንቄ።
 ጊዜ ማለፉ አይቀር ከዋለ ካደረ
 ሰውም ማወቅ አይቀር ከተመራመረ።
 ልጄን ተለይቼ ነገረን ሳጤነው
 ለካ የሱ አይደለም ስህተቱ የኔ ነው።
 የተወለድህበት ያደግህበት አገር
 አፍ የፈታህበት ቋንቋና ንግግር
 ልማዱ ባህሉ ክፉ በጌው ላይቀር
 የአንተ አይደለም ብዬ ጭናን መግት መፍጠር
 በእውነቱ ሲሆን አይገባም ነበር።

ቋንቋ አባሰተግርሁት ፈደል አልቆጠረ
 የወገኑን ባህል ታሪክ አልተግረ።
 ከፊ ይሁን በጌ ይጠቁር ይቀላ
 እንድ ዘመድ እያወቅ ከወላጅ ሌላ።
 ይገባዋል ብዬ እንደሁ በወረ
 እንደህ ነው ባህሉ እንደህ ነው አገረ
 ብዬ መለፍለፈ ብዬ መናገረ
 አይ አለግወቂ አይ አለግረረ፤
 እንኳን ሰው ተላላው ያስያዙትን ያዝ
 የግህበር ውጤት የባህል ተገዢ
 ብቻውን የሚያድር ብቻውን የሚወል
 ድብ እንኳ እንደገረ ይጮሃል ይባላል።

ትዝታ

እስቲ ባንባባህ የአገረ ትዝታ
 የተወለድኩብህ ያደግሁብህ በታ።
 እንኳን ሆድ ሲጠስ ሲከፋ ሲቸግር
 ሲመቸ አይረሳም ያደገበት አገር።
 የዘመድ አዝማዶ የወደጅ ወላታ
 የልጅነት ስሜት ሳቅና ውዋታ
 የወንዙ፣ የጋራው የአየራ ትዝታ
 አዝመራው በሚደው መንጋው በየዶረ
 የዶር አራዊት ጋራው ሸንተረረ
 እሸት ትዝ አለኝ ወተትና ማረ።
 ደመናው ሲደምን ዝናቡ ሲመጣ
 መረት ቀውጧ ስትሆን መበረቁ ሲቆጣ
 ጭቃው እንደቡህ እንደሊጥ ሲበክ
 ከግር ቅልጥም አልፎ ገልበትን ሲነክ
 እንወቀን ደንጊያውን አረር እየገፉ
 ወንዞች በየቦታው ሞልተው ሲደነፉ
 አረረ እንኳ ሳይቀር እንደቅቤ ቀልጦ
 ከአለበት ሲጠፋ በወህ ተወጦ
 ወህው እንደሸፍታ መልኩ ተለ ወጦ
 ተረጥሮ ሲገዛው ፈርቶ ተንቀጥቅጦ
 ወፊ በየዝፉ ተስጦ ተስጦ
 ሚደቋው ቀበሮው ከዘፍ ተሸገጦ
 ፈተት ሲልለት ሳር ቅጠሉን ቆርጦ
 በምኞት አይዋቹ ወደላይ አንጋጦ
 ፀሀይን ሲለምን አይዋቹን አፍጦ
 እንደዚህ ይዋራል ፍጥረት አራዊት

ዘመን እስከላወጥ እስከታላቁ ክረምት።
 የተፈጥሮን ምስጢር አወቅ በተፈጥሮ
 የዘመንን ዝዘ ጠልቅ ተመራምሮ
 ሀምሌና ነሀሴን ከሰኔ ጀምሮ
 ከቤቱ ይወጣል ገበረ ዘር ቋጥሮ።
 መስከረምን አይቶ በሃይማዋት አይኑ
 እንድ በሀክበት ግታውና ቀኑ
 በጨለማው ክረምት በዚያ በጌጌኑ
 የልፋትን ዋጋ እንደሚያገኝ አወቅ
 የሰራ አካላት ጭታ ተወግልቶ
 ሲዘራ ይከርማል ወገቡን አጥብቶ።
 ክረምቱ እያለፈ ዝናቡ እያበራ
 ጉሙ እየለቀቀ ሰማዩ እየጠራ
 ከለምለም እፅዋት ከፈፈቱው ጋራ
 ደምቶ ሲያንፀባርቅ የፀሀይዋ ጮራ
 የፀደይ ዋዜማ ግብቂያው የክረምቱ
 አይናማው መስከረም በእግረ መተካት
 አደይ አበባው ነው ዋናው ምልክት።
 ሀምሌና ነሀሴን መስከረም ለወጣ
 ያ ሁሉ ጨለማ በብርሀን ተወጣ
 ቶላው፣ ወይናደጋው ደጋው ተንቶጥቀጦ
 በለምለም እፅዋት በአበባ አገጦ
 ተወብ ይታያል የሀገሪ ምድር
 የክት ልብሱን ለብሽ የተፈጥሮን ታምር
 አያምንም ያላ የ የፀደይን ደስታ
 የከብትን፣ የወፈን፣ የሰውን ወካታ።
 ገበረ በሰራው ልቡ ተደሱቶ
 ከቤተሰቡ ጋር እንደልቡ በልቶ
 እንደአደይ አበባው ፈተገፀ ፈክቶ
 ጭንቀቱ ደካሙ እንደክረምቱ አልፎ

አዝመራው ያለ ድርቅ አምሮ ፍሪ ጠልፎ
 ከተማው ገጠረ ሲያየው አሰናሰፎ
 እሸቱ ከጊሮ ወተቱ ከጊዳ
 ሲበላ ሲጠጣ እንደወሀ ሲቀዳ
 አባ የ እንቁጣጣሽ! እግየ እንቁጣጣሽ!
 ጋሽዩ እንቁጣጣሽ! እትዩ እንቁጣጣሽ!
 በያመቱ ያምጣህ በያመቱ ያምጣሽ
 እየተባበሰ ዘመድ ሲቀናጣ
 ወዳጅ ለወዳጅ አበባ ሲያመጣ
 ምርታት ስጦታው እንደወሀ ሲፈስ
 እንደቅጫ ደግሰ ዘመድ ሲጌራረስ
 ጭዋው ሲያቀነቅን ከህኑ ሲቀድስ
 እየ ማስደሰቱ! እየ መንፈስ ሲያድስ!
 የመስቀል ወፍ እንኳን ከክረመች ከርማ
 የደመቶ ቀለም ልብሷን ተሸላልማ
 ብት፣ ብት ትላለች ዜማ ልታሰማ።
 የዘፈ ልምሳሚ የወንዙ ድንፋታ
 የወፎች ዝማሪ የቡሄ ጨዋታ
 እሸት በያይነቱ ሲበላ ሟት ማታ
 በቶሎው፣ ሽምብራው በቂላው አተራ
 ስንደውና ጤፉ፣ ገብህና ምስረ
 በደብር በአደባራት ሲያዩት በየአገረ
 ፍሪው ከነዘላው ለአይን እንኳን ማማረ።
 መስቀልና ገና ፋሲካና ጥምቀት
 ኩረዳና ጉብዝ የሚተያዩበት
 ትደርና ጌጅ የሚጀመርበት
 በከተማም ሆነ፤ በገጠር? በአገር ቤት
 ደግሰና ጋብዞ ሰው የሚዝናኝበት
 ስንት ጨዋታ አለ በጣም የሚያስደስት።
 የተጫወተባት ደንጊያ አፈር ፈጭቶ

የአደገበት አገር ውሀ ተራጭቶ
ሰቶ ተሰሰቶ የዓረበት በታ
እንደምን ይረሳል የሀገር ትዝታ!!!